

Taboo

TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov • TABOR je last in vestnik Zveze D. S. P. B. Tabor • Mnenje Z. D. S. P. B. Tabor predstavljajo le članki, ki so podpisani od glavnega odbora Zveze. • Izdaja ga konzorcij. Predsednik inž. Anton Matičič. • Urejuje uredniški odbor; odgovorni urednik Adolf Škrjanec, za lastništvo Ivan Korošec, upravnik Jože Jenko.

— :: —

TABOR is the voice of the Confederation Tabor of the United Slovene Anticommunists

— :: —

TABOR es órgano de la Confederación Tabor de los Anticomunistas Eslovenos Unidos. • Director: Ing. Antonio Matičič, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina

— :: —

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estados Unidos 425, Buenos Aires, Argentina, T. E. 33-7213

— :: —

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 1.005.854

— :: —

Naročnina: Južna Amerika 700 pesov, odn. enakovrednost v dolarju USA in Kanada 3.50 dolarja letno, zračno 6 dolarjev; Anglija in Australija 1 funt šterling; Evropske države 3 dolarje.

— :: —

Naročila, reklamacije in nakazila pošiljajte na naslov upravnika: José Jenko, Pedernera 1075, Villa Madero, prov. Buenos Aires, Rep. Argentina

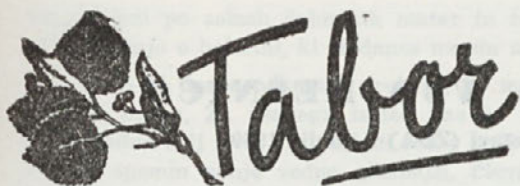
— :: —

Vse dopise in ostalo pošto pošiljajte na naslov: inž. Anton Matičič, Igualdad 1110, Villa Ballester FNGBM, Pcia. de Buenos Aires, Argentina

.....

NASLOVNA SLIKA:

Šent Jošt. Zibelka slovenskega protikomunističnega odpora. — Ko so se v letu protikomunističnega plebiscita dne 10. julija 1944 tudi tu zbrali poštenci Slovenci od blizu in daleč, da slišijo jasno besedo očeta in vrhovnega poveljnika slovenske domobranske vojske, je njihova odločna obsodba krvave komunistične svetovne prevare postala simbol našega boja na čelu svobodnega človeštva za Boga — Narod — Domovino.

*Saj sinovi smo Slovenije,
naše lepe, slavne matere!*

(Domobranska pesem)

Agosto 1969

BUENOS AIRES

August 1969

Sin cambio ...

Todos los días tenemos muchas oportunidades de leer o escuchar en los noticiosos, que el comunismo ha evolucionado, que no es más revolucionario, que no es más sangriento, como hace veinticinco años atrás, que sus modales han cambiado y que no son más "stalinistas", lo que aparentemente quiere decir, que no se emplea la fuerza ni el crimen en su lucha para el poder. En una palabra: el comunismo se ha democratizado.

También hemos oído mucho sobre el diálogo, sobre la coexistencia pacífica, sobre pacifismo del comunismo.

Pero un muy viejo dicho dice: Por sus obras los conoceremos. Y son justo las obras las que en nada han cambiado los métodos comunistas. Todas las palabras sobre coexistencia y paz se desvanecen ante los hechos. Nuevas vidas han sido segadas, nuevas víctimas han caído.

Los agentes rojos han cometido nuevos crímenes, ordenados por sus amos y para ellos esto son solamente unas liquidaciones más.

Mientras algunos prefieren dialogar, mientras los otros prefieren la coexistencia, han caído nuevas víctimas. Nosotros, los sobrevivientes luchadores anticomunistas, no podemos aceptar los engaños, ni creer en la palabra comunista. Estos nuevos sacrificios nos fortifican y nos convencen una vez más, que nuestra lucha por DIOS — NACION — PATRIA, es justa y que debemos estrechar aún más nuestras filas para que estos ideales salgan victoriosos por el bien de toda la humanidad.

POVEJMO VSO RESNICO

(Govor na Pristavi (ZDA) 8. junija 1969)

Pri evangelistu Janezu beremo: „Kadar pride Duh resnice, ki izhaja od Očeta, bo on pričeval o meni. Pa tudi vi boste pričevali, ker ste od začetka pri meni... Pride ura, da bo vsak, ki vas umori, menil, da služi Bogu.“

Tako pove Kristus o sebi in svojih učencih: govori pa tudi o kristjanih, o tem kar se je izpolnjevalo vso zgodovino človeškega rodu. Svoj nauk naslovi na pričo, ki je sveti Duh; odtod pa izvira tudi pričevanje njegovih učencev in vseh kristjanov, ker so bili od začetka pri njem, sprejeli njegov nauk ter ga izpolnili v svojem življenju.

Besedo o pričevanju mirno lahko obrnemo na današnji dan, ki je spominski dan vseh žrtev zadnje vojne in komunistične revolucije v naši domovini. Mi smo priče onih dni, priče vsega, kar se je pred leti zgodilo na naši zemlji. Odtod pa izvira tudi dolžnost našega pričevanja.

Vsakemu rodu je dana naloga, ki naj jo izpolni. Živi v svojem času, ustvarja svojo zgodovino, ker nosi odgovornost, da posreduje velike dobrine božjega in naravnega reda naslednjemu rodu. O vsem priča potomcem.

S tem nikomur ni prizaneseno. Tudi za rod, ki sedaj prihaja ostane ista dolžnost: sami so priče in v sebi nosijo odgovornost pričevanja: dan za dnem prihajajo nova imena onih, ki krvave in padajo v tuji deželi, in za iste ideale, za katere so trpeli in umirali njihovi očetje. Je tudi razlika: pri nas je bil boj v domovini, za te je pa tuja zemlja, le sovražnik je isti. Takrat je bil naš narod osamljen; vkljub temu je hotel oblikovati svojo usodo. Sedanji rod tu je priča trpljenja in umiranja svojih očetov in bratov, v Koreji, v Vietnamu prav tako mu ostane dolžnost pričevanja.

V podrobnostih naš spomin počasi zamira: težko se spomnimo prijatelja ali znanca, saj nam je iz spomina izpadlo njegovo ime. Naša preteklost prehaja v zgodovino, vendar pa naša sodba postaja jasnejša. Lažje presojamo dogodke, čimbolj se oddaljujejo od nas. Naša sodba postaja mirnejša, čim bolj je zgodovina nepremična. Tako pa tudi naše pričevanje naj bo mirnejše in jasnejše. Tako bo tudi sedanji rod presojal dogodke današnjih dni, katerim je priča.

Vsak spominski dan, je dan žalovanja za onimi, ki so takrat ali danes dali svoje življenje. Spominski dan je dan molitve zanje. Radi bi šli na njihove grobove, Kjerkoli so pokopani; ako so nekje v svetu, bi mogli do njih, le v naši domovini nihče ne sme zanje vedeti. Skriti in prikriti Grobovi

pokropljeni po solzah žalostnih mater in sester, bratov in očetov. Tudi te solze pričajo o bolečini, ki je danes morda manjša, a zato nič manj resnična.

Ako bi danes odkopali grobove, bi morda našli še nekaj kosti in za prgišče prahu. Za vsakega izmed nas bo isti naravni zakon. Misel nanje pa je vedno bolj živa. Tudi mladi rod v naši domovini hoče jasnega odgovora, ker je spomin nanje vedno glasnejši. Človek stavi vprašanje: čemu tolike in take žrtve. Neizgovorjeno pričevanje tisočernih terja odgovor tudi od onih, ki ga nočejo dati.

Zgodovina črpa iz vira, odkoder je izšla: iz duha samega. Duh pričuje, čeprav bi uničili vsak zunanji znak in spomin na dogodke, ostane zgodovina, ki odgovarja na vprašanja.

Iz tega duha je rastel odpor v naši domovini, iz tega je tudi danes odpor proti krivici in nasilju. Iz duha so se dvignili tisoči ter se združili v legionarje, četnike ali domobrance. Duh jih je vodil, vodil pa tudi one, ki so bili v ječi ali koncentracijskem taborišču. Čeprav so telesno omahnili, duševno niso klonili.

Isti duh tudi danes vodi mlade, da iščejo resnice. Naše pričevanje je v tem, da jim povemo resnico in vso resnico, saj je ni treba nas biti sram, čeprav je morda kdaj trpka in polna grenkobe. Tako bo pričal duh resnice tudi v sedanjem in prihodnjem rodu.

Zato je vsak spominski dan tudi dan zmagoslavja, ker je dan posvečen resnici, ki izhaja iz Duha. Je zmagoslavni dan vseh onih, ki se jih spominjamo, saj živi njihov duh. Zato zmage niso šumne, a so velike, ker so posvečene po Duhu.

Ako gremo sedaj v Dachau, vidimo ohranjene priče iz onih dni. Tudi grobovi pričajo v svoji nemosti in zapuščenosti.

Tudi mi smo priče, ker smo po božji milosti ostali živi iz onih dni. Naše pričevanje bo pa toliko vredno, kolikor bo iz duha. Tudi mi bomo odšli, kadar bo božja volja, ostal pa bo duh, ker je izšel iz Boga. Zato tudi ni naša doba majhna, je velika, ker je posvečena po Bogu.

Bog govori od vekomaj. Govori tudi v naravi, kjer vse začenja, živi in umre. Dviga posameznike in dviga rodove, daje jim moči in volje, vere in upanja. Vse, kar je po božji volji, je veliko, je dopolnjeno, ker je posvečeno. Zato so tudi naši spominski dnevi posvečeni in božji. Zato naj ne zamegli bolečina in bridkost ob spominu duha, ki ostaja jasen in svetel.

Le v Bogu je popolna svoboda. Zato smo danes združeni z onimi, ki so odšli v večnost. Kot ni njihov duh umrl, tako ne bo tudi naš. Tako smo vsak dan bližje njim, ki so bili priče onih dni in Boga samega. Tako moramo tudi mi pričati vedno in povsod, moramo biti priče onih in današnjih dni, priče, ki žive iz Boga. Naše pričevanje bo vedno jasnejše, ker bo tudi bodočnost sedanjega in prihodnjega rodu, zidana na Bogu.

Hinko Zupan

Pohod na Idrijo

Nekoga večera sredi septembra smo dobili za dva dni suhe hrane in sporočilo, da moramo biti pripravljeni z vso opremo, ker zgodaj zjutraj odrinemo na pot. Kam, tega nam niso povedali.

Ugibali smo, v kateri smeri se zbira večje krdelo partizanov. Toda to pot nam ni bilo znano, da bi se zbirala kakšna večja tolpa morilcev v bližini. Smer bataljona smo po navadi uganili že sami po poti, ko smo videli, kam se je kolona pomikala. Vselej nam pa tudi to ni uspelo, ker smo krenili v čisto drugo stran, kakor smo v resnici šli, potem pa že daleč na potu nekje napravili ovinek in odšli v pravo smer. To je bilo zato, da komunistični terenci niso mogli obvestiti partizanov, da se jim bližamo.

To pot smo vedeli, da gremo dalje, kajti po navadi smo dobili suhe hrane le za en dan. Kadar smo jo pa dobili za dva dni, se je akcija gotovo zavlekla v več dni, tako da so hrano vozili še za nami.

Kmalu po polnoči smo vstali. Predno je bilo pred cerkvijo, kjer smo imeli zborna mesto, vse nared, je zaorila še domobranska pesem. Tako so dekleta po okoliških vaseh vedela, da gredo njihovi fantje zopet v borbo proti zločincem. Komandirji so dajali še zadnja navodila vodnikom in desetarjem.

Ko je bilo vse urejeno, smo jo mahnali v smeri proti Turjaku. V začetku smo šli v koloni po eden. Ko smo prišli do Sv. Trojice, je že padlo povelje: narazen, popolna tišina in ob kraj ceste, da niso bili slišni naši koraki in ne koraki mul, katere so nosile municijo in težko orožje. Samo top, kateri je bil to pot tudi z nami, je ostal na cesti. Nekako kilometer pred nami je šla izvidnica; za slučaj srečanja s partizani. Zadnje čase sicer ni bilo čuti, da bi se zadrževali v tej smeri; toda varnost je potrebna.

Ko smo dospeli do Turjaka, so nam dali nekoliko oddiha, ali bolje rečeno razpored, kod bo kateri vod šel v zaščito bataljona. Od tukaj naprej je bila namreč nevarnost že večja in treba je bilo poslati zaščitnice na levo in desno, da je glavnina šla lahko mirno pot naprej po cesti.

Nekaj jih je moralo na Gradež in po grebenu naprej proti Ločniku in št. Petru. Drugi smo krenili na levo proti požgani vasi Visoko nad Želimljem tja do Pijave gorice.

Spustili smo se pod gradom v globel in potem po strmem bregu na drugo stran proti požgani vasi Visoko. Na levi je bil visok hrib Kurešček. Pred vasjo Visoko je bila na vzpetini mala cerkvena, ki bi nam v slučaju napada s Kureškega dala varno zavetje.

Ko smo dospeli do grebena in hoteli preteči čistino nekaj sto metrov

do cerkvice, se je na Kureščku utrgal rafal. Zacvililo je nad našimi glavami. Potegnili smo se nazaj pod greben, kjer smo imeli varno zavetje. Kakor hitro je kdo privzdignil glavo, je že zaropotalo.

Tudi naši borci so pripravili mitraljeze in začeli nabijati proti Kureščku. S tem so zamotili sovražnika, da je nekoliko prenehal z nabijanjem. Takrat smo izkoristili priliko in se počasi privlekli do cerkvice, kjer je bilo lepo kritje. Tam smo postavili mitraljez in tako ščitili še ostale, ki so bili pod grebenom, da so prišli v vas in v kritje požganega zidu.

Ko so na Turjaku opazili našo stisko, so nam priskočili na pomoč. Začul se je zamolkel odmev; nad našimi glavami so že letele granate proti Kureščku. Kljub temu se komunisti niso umaknili iz svojih položajev. Kakor hitro se je kdo vzdignil iz kritja, je že nabijal mitraljez.

Končno se nekaj borcev odloči, da gredo pod zaščito našega ognja proti Kureščku. Mi smo pridno nabijali z našimi mitraljezi, oni pa srečno dospeli do Kureščka, ne da bi bil kdo ranjen. Kmalu so privedli dva partizana. Ostali so pobegnili.

Ta nepričakovana borba nas je zadržala. Bilo je že blizu poldne, ko smo krenili naprej nad Želimljami proti Pijavi gorici, kjer pa nismo doživeli nobenega presenečenja več. Tudi tisti, ki so šli za zaščitnico na desni strani, niso nikjer naleteli na partizane.

Popoldne smo prispeli na Škofljico, kjer smo zopet počili. Čakali smo, da je prispel vlak, na katerega se je natovoril bataljon s topom vred. Ko se je zmrabilo, smo zapuščali postajo ter se odpeljali proti Ljubljani. Po vagonih smo dremali in ugrabili, v katero smer se bomo peljali. Na vseh zgradaj jutraj, ko se je začelo daniti, smo dospeli do Logatca, kjer smo se izkrcali.

Še vedno smo ugrabili, kam gre naša pot.

Sredi dopoldneva smo krenili naprej; in sicer v smeri proti Idriji. Kot vedno, je tudi tukaj kmalu padlo povelje: Presledki in tišina! Tako smo vedeli, da lahko doživimo kakšno presenečenje.

Po teh krajih vsaj večina izmed nas ni nikoli hodila; zato smo opazovali velike gozdove, skozi katere smo hodili. Videli smo velike bunkerje, utrdbe, katere so gradili še pred vojno. Na komuniste pa nismo nikjer naleteli. Enkrat smo videli daleč v dolini patrolo desetih mož; ker pa je bila razdalja prevelika, nismo mogli ugotoviti, ali so bili komunisti ali četniki, ki so se radi zadrževali v teh krajih.

Že blizu postojanke Veharše smo naleteli na četniško patrolo, od katere smo zvedeli, da gre naša pot na Črni vrh, kjer komunisti napadajo našo postojanko. Ko smo dospeli do postojanke Veharše so nam povedali, da je postojanka Črni vrh že padla v roke komunistom. Tudi smo zvedeli, da je ne dolgo tega tukaj mimo šel Rupnikov bataljon.

Po kratkem oddihu smo nadaljevali pot proti Idriji. Ko smo dospeli že precej blizu Idrije, se je na desni pred nami utrgal rafal. Pridruži se mu še drugi. Nabijanje pušk in vmes zamolklo bruhanje minometalca. Rupnikov bataljon se je pograbil s partizani. Čakali smo nadaljnjega povelja. Toda streljanje je kmalu potihnilo in šli smo dalje. Zvedeli smo, da je večje

število partizanov napadlo Rupnikov bataljon. Partizani si pač niso mislili, da imajo opraviti s celim bataljonom. Zadnji v dolgi koloni so obkolili partizane in jih večino pobili.

Predno smo se spustili v globel proti Idriji, je iz topa bruhalo nekaj granat v smeri proti Črnemu vrhu. Predno smo prišli v mesto, smo stopili v dvostop in korakali z našo nepozabno domobransko pesmijo. Ljudje so nas navdušeno pozdravljali. Ob prvih hišah smo se ustavili in oddahnili. Tukaj smo se sešli z ostalimi in bilo je pozdravljanja s starimi znanci iz Rupnikovega bataljona.

Ko smo se v gostilni že dobro okrepčali z vinom, smo postali kar dobre volje. Rečeno je bilo, da bomo prenočevali v gradu. Zato smo korakali skozi mesto. Bilo je že temno, ko smo peli: „Saj Primorska je slovenska; brez Primorske Slovenije ni!“ Navdušenje je bilo veliko med vojaki in prebivalstvom. Z oken so metali na nas cvetlice in nas pozdravljali z belimi robci ter z vzkliki: „Živeli slovenski domobranci! Naj živi general Rupnik! Naj živi svobodna Slovenija!“ Ko smo dospeli na grad, smo takoj poglobili po trdih tleh in zaspali; kajti za sabo smo imeli dolgo in težavno pot.

Ko smo se zjutraj zbudili, je bila kava že pripravljena. Takoj nato pa zopet odhod v smeri proti Žirem.

Ko smo se na koncu mesta začeli vzpenjati v strm breg, smo z daljnogledi daleč v hribu opazili izkopane bunkerje, za katere je bilo rečeno, da so v njih partizani. Z velikimi preledki in previdnostjo smo se pomikali drug za drugim po ozki kolovozni poti ter napeto gledali na levo stran, kdaj se utrga rafal. Pod nami je namreč bila globoka globel, potem velik breg; na desni strani pa tudi strm breg, tako da v slučaju napada pravega kritja tukaj ne bi imeli.

Ko smo dospeli že precej daleč v hrib, se je svet nekoliko prevesil, da nam nevarnost od leve strani ni več pretila. Pred nami pa je bilo tudi lepo kritje. Tako nas partizani niso opazili, ko smo se od spredaj približevali njihovim položajem.

Ko je četa srečno dospela do roba grebena, smo postavili težke minometalece in težke strojnice. Razvrstili smo se v strelce. Kakor hitro pa smo dospeli do roba in se hoteli pognati na čistino pred nami, se je pred nas usula toča partizanskih krogel, kajti pred nami so bili zakopani partizani. Hitro smo odskočili nazaj za greben, kjer smo bili varni pred svinčenkami.

Začel je nabijati naš minometalec in tudi iz Idrije se je oglasil naš top, ki je pošiljal granate na partizanske položaje. Natikali smo kape na puškino cev. Kakor hitro se je prikazala nad greben, se je že usula toča krogel. Tako smo imeli tudi nekoliko razvedrila; kljub temu, da smo vedeli, da ne bo lahko preteči tisto ravniro, odnosno čistino, ki smo jo imeli pred seboj.

Ko sta prenehala top in minometalec, smo udarili mi s puškami, mitraljezi in bombami. Zavpili smo: „Hura! Juriš!“ in se pognali proti partizanskim položajem.

Komunisti so odevrli Bili so namreč Italijani. Naši mitraljezi so jih pridno kosili, kajti pred nami je bila čistina.

Nato nova vzpetina, za katero so bili ukopani partizani. Igra se je ponovila. Prišli so na pomoč minometalci in top.

Tako smo polagoma zavzemali vzpetino za vzpetino. Čudno je bilo samo to, da „nihče ni streljal“ na nas. Vsak laški bandit, ki smo ga dobili, je namreč dejal, da ni streljal, kljub temu, da se mu je še iz cevi kadilo...

Bilo je že popoldne, ko smo prišli na precej veliko ravnino. Na desni, precej daleč stran, smo čuli mitraljeze in bombe. V tisti smeri so bili četniki in so prestregli tiste, ki so nam pobegnili. Visoko v bregu na levi pa se je od časa do časa še vedno oglašala sovražna strojnica.

Bližali smo se vasi Ledina. Opazili je še nismo, ker jo je zakrivalo grmovje pred nami. Z male vzpetine se je oglasil mitraljez. Bil je namenjen nam, kajti kroglice so žvižgale, kot da bi stopil v sršenovo gnezdo. Hitro smo odskočili in si poiskali zavetje. Z našim odgovorom smo se pripravili in stekli v kotanjo; od tam pa z mačjo previdnostjo naprej v smeri grmovja, od koder se je oglašal mitraljez. Pomikali smo se po veliki travi in med grmovjem naprej. Vse je bilo tiho; samo naše sopenje se je čulo. Vedeli smo, da je sovražnik pred nami. Videli ga nismo. Bilo je gosto grmovje.

Počasi, korak za korakom, smo stopali naprej in gledali v goščo, da bi zapazili sovražnika. Ko smo dospeli že blizu vrha, me nenadoma nekaj zapeče na nogi. Kot da bi mi nekdo pritisnil ogorek cigarete na kožo. Mislil sem, da sem se zbodel ob trn. Ko pa sem začutil v čevljih mokro toploto, sem s strahom potipal na mesto, kjer sem občutil opekline. Roka je bila mokra in topla. Pogledam in vidim, da je krvava. Takoj sem vedel, da sem ranjen. Povedal sem ostalim, da sem jo izkupil v nogo. Dejali so mi, naj se skrijem za skalo in jih počakam; da smo tik vrha in sovražnik mora biti tam; takoj da se vrnejo.

Stisnil sem se za precej veliko skalo. Pripravil sem si bombe in puško za strel, pa gledal v goščo, če bi se kod prikradel kakšen ne bodi ga treba. Bolečin nisem občutil. Le neka slabost me je obhajala. Čez čas je že za-regljalo pred mano. Naši so udarili na zasedo.

Nekaj se jih je takoj vrnilo. Dva sta me prijela pod pazduho; pa nisem mogel več stopiti na nogo. Zato sta me kar vlekla. Ko smo dospeli iz gošče na čistino, nas je že pozdravila partizanska strojnica s hriba. Hitro so me potegnili k samotni hiši, kjer smo bili varni pred krogliami. Tukaj je že bilo nekaj ranjenih. Tudi bolničarji so bili že tam. Na hitro so me obvezali. Dobil sem injekcijo. Nekje so staknili voz in konja. Nekaj slame in že smo bili na potu proti Idriji. Z nami je šla za zaščito desetina domobrancev.

Nisem mislil, da smo bili tako daleč od Idrije; ali pa se je samo meni zdela tista pot tako dolga. Vlekla se je kot večnost. Gotovo tudi zaradi strahu, kajti zaščite ni bilo dosti. Svinčenke s hriba so še vedno žvižgale nad nami; soborcev pa vso pot nismo nikjer opazili. Bili smo čisto sami na tisti planoti. Bilo je dobro, da smo imeli opravka z laškimi bandi-

ti, ki so bili že od nekdaj na glasu, da je boljše bežati kot biti tepen. Tudi po tistem ozkem kolovozu se mi je kar v glavi vrtelo, ko sem gledal v globel pred sabo. Nič kaj prijetna ni bila tista vožnja; saj se je dostikrat primerilo, da so morali soborci voz držati, da nismo vsi skupaj zleteli navzdol.

Končno smo dospeli v Idrijo, kjer so nas odpeljali v ambulanto. Tam smo dobili še dva soborce iz Rupnikovega bataljona, ki sta bila ranjena prejšnji dan v borbi nad Idrijo. Naslednji dan so nas naložili na tovorne avtomobile; in odpeljali v Ljubljano v bolnišnico.

Ker nisem bil ranjen: čez kost, se mi je rana hitro pozdravila. Kmalu sem okrevail.

Hoteli so me poslati v posadno četo. Dejali so mi, da sem ranjen in da ne bom več dober za udarni bataljon. Jaz pa sem želel nazaj med svoje soborce, s katerimi smo se ramo ob ramo borili proti našemu skupnemu sovražniku komunistu. Z nekoliko zvijače se mi je posrečilo, da sem koncem novembra bil zopet med svojimi soborci v Vel. Laščah.

e. m.

ŠTUDENTOVSKI NEMIRI

I.

NOVA LEVICA

Kam plovemo? Tako se človek nehote vpraša, ko bere in sliši o vseh mogočih nemirih na univerzah v svobodnem svetu in zlasti v ameriških Združenih državah. Kaj je ozadje in kje imajo študentje oporo, da s tako silo in spontanostjo ustvarjajo kaos na univerzitetnih kampusih. Brez kake posebne težave se da ugotoviti, da so nemiri dobro organizirani in dobro financirani. Dulje, da stoji za nemiri takoimenovana „nova levica“ v Ameriki; za to novo levico pa se skrivajo vse mogoče skrajne frakcije — v prvi vrsti pa komunizem.*)

Nobenega dvoma ni, da je ta sila, to gibanje nevarno za obstoj demokratske družbe, zlasti še, ako bo svobodni človek mirno stal in dopuščal, da se ta revolucionarna aktivnost nadaljuje.

Ni mogoče ugotoviti, kaj ekstremisti na univerzah prav za prav hočejo; toda vedno bolj postaja jasno, da njim ni toliko za uničenje univerz kot za zrušenje demokratske vladavine. Univerze so torej postale vežbališča za gverilsko nastopanje. Koliko je ekstremistov na univerzah, nihče ne ve; znano je le to, da jih je preko sto tisoč in da uživajo podporo okoli pol milijona zmernih, ki so vpreženi v njihov voz.

* Glej, kaj je izjavil tajnik KP Združenih držav Gus Hall v Taboru št. 7, platnice. — Op. ured.

Kaj pravzaprav hočejo ekstremisti? Črni študentje protestirajo proti temu, da je premalo črnih profesorjev, da je premalo črncev sprejetih na univerze in da se posveča premalo pozornosti črni kulturi. Beli radikali gredo še mnogo dalje. Protestirajo proti ameriškemu posegu v južnem Vietnamu, protestirajo proti razvojnemu delu na univerzah, ki ga podpirajo razne vladne ustanove; so proti vojaškim šolam in proti programu za vežbanje rezervnih oficirjev; skratka proti vsemu! Ne povedo pa, za kaj so in kaj imajo v mislih. (Ne, tega ne povedo; toda jasno pokažejo s svojimi dejanji. Ustvariti hočejo nered, uničiti vsako avtoriteto ali spoštovanje in tako ustvariti kaos, ki naj bi pomagal „novi levici“ priti do oblasti. Le tako je možno razumeti, da študenti z naperjenimi puškami prisilijo administrativne organe univerz, da se jim podajo in da jim dopuste, da prevzamejo pod svojo kontrolo cele komplekse univerz. Tako je bilo pred nedavnim na Cornell univerzi, kot jasno kaže spodnja slika, tako drugje.

Sredi maja meseca t. l. so med drugimi bili številni nemiri in krvavi izbruhi na raznih univerzah v Kaliforniji. Višek vseh nemirov pa je bil na svetovno znani Berkeley univerzi pri San Franciscu. Na tisoče študentov in seveda tudi neštudentov je sodelovalo. Ekstremisti so zasedli neko zemljišče, ki je bilo last univerze in ga preko noči skušali spremeniti v park, ki so ga imenovali „ljudski park“. (Zveni znano, ali ne: ljudska fronta, ljudski park in podobni izrazi iz besednjaka „tovarišev“). Ko je policija posegla vmes in prepovedala graditev parka, so ekstremisti začeli z ofenzivnimi napadi na policijo. Značilno je tudi to, da so njihovo akcijo podpirali skoro vsi takoimenovani „Hipiji“, ki so po mestih raztresali pro-

pagando ekstremistov in ščuvali ljudi proti policiji in redu. Policijo so ti ekstremisti enostavno krstili za „svinje“ in jih tako imenujejo v vseh letakih in po vsem svojem časopisju. Glasilo Berkeley univerze „Berkely Barb“ je vse polno člankov o „svinjah“. Mnogi članki nosijo sliko stisnjene in dvignjene pesti, ki jasno pove, kam pes tace moli. (Pozdrav z dvignjeno pestjo poznamo iz dobe naše revolucije.)

Najbolj žalostno pa je pri tem to, da imajo ti ekstremisti na univerzah veliko oporo v nekaterih članih fakultet. Da, mnogo profesorjev na ameriških univerzah pripada vede ali nevede gibanju „nove levice“. Pri protestnih pohodih v Kaliforniji, kjer je sodelovalo od 5 do 8 tisoč študentov, so sodelovali številni profesorji; med njimi celo svetovno poznani znanstveniki. Pri teh nemirih je bil eden od ekstremistov ubit. Kakšno grozodejstvo je to, tako prikazujejo ekstremisti in sopotniki. Ne povedo pa, da ubiti sploh ni bil študent na Berkeley univerzi in menda sploh ne študent. Kaj je torej imel tam iskati in kaj se vmešavati v nemire in metati kamenje in druge predmete na policijo, ki je hotela narediti red? Odgovor mora biti jasen vsakemu: bil je tam, ker je agitator, ker je bil tako naučen in v to akcijo poslan!

S studom in strahom človek opazuje vso to „evolucijo“, ki je že del prave revolucije. Razgrajachi na univerzah uničujejo ameriške svetinje; na mesto ameriške zastave dvigajo komunistično. Na svojih protestnih plakatih izražajo komunistična gesla in izpostavljajo fotografije svetovnih komunističnih kolovodij. Komunistični kolovodje so torej njihov ideal; kljub njihovemu militarizmu in težnjam, zaslužniti ves svobodni svet. Zločinci pa so v očeh teh ekstremistov tisti, ki jim je mar obramba dežele in obramba svobode sploh.

Vse to početje ima lahko porazne posledice, če se ne zdrami ves narod, vsi, ki pošteno mislijo. Dolžnost vsakega posameznika torej je, da se zoperstavi takim početjem. Brez reda, brez discipline in brez hotenja večine to početje privedlo do kaosa, iz katerega ne bo izhoda.

Preveč je materializma in premalo zavednosti in duhovnosti. Ni torej čudo, da med razgrajachi najdemo sinove in hčere uglednih državljanov. Starši so jim dali vse, zato so vsega presiti. Prav ti izprienci iz dobro stoječih družin so najbolj nevarni. Šli so na univerze, ker so starši tako želeli in ker imajo starši denar, da jih podpirajo. Taki mladeniči nimajo ciljev in tudi ne vedo, kaj bi študirali; toda hitro najdejo pot v „tovarišijo“. Da je temu tako, najbolj zgovorno priča dejstvo, da ekstremistov in razgrajachev ni med resnimi študenti, onimi, ki študirajo znanstvene predmete in se morajo težko preživljati.

Sad materializma je torej dozorel. Ako se tega vsak posameznik ne zave, dokler je še čas, potem nas bo materializem tudi pogoltnil in utonili bomo v rdeči kugi.

(Sledi.)

Demonstracije tu — in tam

Z željo, da bi naši bralci iz njega potegnili pravilne zaključke in ga znali tolmačiti vsak v svojem okolju, kadar je govora o študentskih demonstracijah in drugih nemirih v svobodnih deželah demokratičnega Zapada, prinašamo izveček pisma uredniku Dolenjskega lista v domovini. — Op. ur.

Hkrati ko naši odgovorni tovariši organizirajo pošiljanje pozdravnih brzojavk študentom, ki demonstrirajo na ulicah Pariza, Berlina in Prage in ki imajo vsi skupaj manj razlogov za demonstracije kot jugoslovanski študenti, odrekajo lastnim bodočim akademikom, potem, ko so bile druge možnosti izčrpane, to elementarno pravico in jih potem, ko so dobili s pendreki po glavi, obdelujejo še s pridevki kot so „vandali“ in podobno.

Pri tem so jugoslovanski študentje pravzaprav edini, ki so v teh nemirnih zadnjih časih demonstrirali za upravičene zahteve in nastopili z realnim ter sprejemljivim programom.

Medtem ko so se v drugih deželah študentje uprli proti državni oblasti in kot v Berlinu in Parizu z anarhističnimi parolami in uličnim terorjem ogrožali obstoj zapadnjaških demokratičnih svoboščin in eksistence delovnih ljudi, ne da bi pri tem nudili pametne predloge, kako naj se potem uredi družba in država, so naši študentje od vsega začetka postavljali razumne zahteve, ki jih je treba samo pozdraviti kot npr. poživitev reforme, odpravljanje nezaposelnosti, odpravljanje socialnih razlik, reforma visokošolskega študija, izboljšanje materialnih razmer študentov, možnosti za zaposlitev po diplomi, demokratizacija družbenega sistema, itd., itd.

Naravnost odvrtno je, kako se sedaj mnogi vodilni ljudje in politični funkcionarji trkajo po prsih češ, nismo vedeli... spregledali... pozabili... premalo pozornosti posvetili... itd. itd., toda študentje so sami krivi, ker nas niso opozorili in ker niso tudi sedaj, na koncu svojih živcev, na „akademski“ način povedali kaj jih žuli!

Nerešenih vprašanj je namreč veliko, ne samo pri študentih! Vsa naša družba vre in se poskuša znajti v novih razmerah. Če človek upošteva vztrajnost naših ljudi in odpor uroti krivicam, bodisi od zunaj ali od znotraj, je še čudno, da delovni ljudje tako mirno prenašajo vse težave, za katere so sami najmanj krivi.

Nerešena vprašanja, npr. gospodarska reforma, brezposelnost, vedno večji življenjski stroški, vse manjša produktivnost, zastarela tehnologija, porajanje vedno večjih socialnih razlik, zasebna dejavnost in neupravičeno bogatenje itd. itd. so vprašanja, ki jih bo treba bolj učinkovito in predvsem uspešneje reševati, sicer bo najbrž še več „vandalov“ na naših ulicah.

Toda za reševanje teh vprašanj se bodo morali odgovorni in zaslužni tovariši bolje pripraviti ali pa se celo umakniti s poti mlajši generaciji, ki bo spoštuječ in pravilno ocenjujoč zasluge, prevzela težko breme in odgovornost za bodočnost!

Franci Stariha — dipl. inženir

Prinašamo še en posnetek z obiska č. g. F. Gabra v Argentini. Tik pred odletom aviona se od dragega gosta poslavlja starešina Ivan Korošec

Pismo iz domovine

Tisti Slovenci, ki so morali v tujino po kruh zaradi stalinističnega „samoupravljanja“, prav gotovo niso za Tita in njegovo družino. Moje mnenje je, da je čas, da bi se naši rojaki v daljni tujini začeli vračati in se začasno naseljevati bliže domovini, v zapadno-evropskih državah. Priloženi članki iz časopisov zgovorno potrjujejo, da je skrajni čas nekaj napraviti za Slovence, ki so morali zaradi nesposobnosti domačih oblastnikov v tujino. Saj imamo samo v ZRN cele armade naših mladih ljudi, katere tudi tam molze režim, preko svojih skorumpiranih zastopnikov, iz naših južnih republik, po ambasadah. Naši izobraženci zunaj bi morali kaj storiti za te ljudi. Ali ni žalostno to, da ljudstvo Suhe krajine, še po petindvajsetih letih „svobode“ nima najpotrebnejšega za življenje: nima vode, elektrike, cest, itd. Če se kje v svetu vrši diskriminacija, potem se nad prebivalci Suhe krajine. 30% moških so pobili. Njihove kosti trohniijo po vsej Sloveniji. Angleži imajo pokopališča za pse. Slovenske domobrance, cvet naroda, so pa izročili v klanje Titu in njegovim komunističnim zverinam. Tisti, ki so komunistične morije preživeli, nimajo najpotrebnejšega za življenje. Davek in vse druge dajatve morajo plačevati, kot vsi drugi prebivalci. Z denarjem, ki ga zaslužijo pri izdelavi zobotrebcev, si bodo zgradili cerkev (v Hinjah), ker so jim cerkev požgali komunisti med vojno. To stanje-diskriminacija, ki se vrši nad pridnim in poštenim slovenskim ljudstvom v Suhi krajini ter tudi v drugih krajih Slovenije, predvsem še na Notranjskem in Dolenjskem, bi se moralo prikazati organizaciji združenih narodov, saj tako početje vodi uničenju naroda.

Kako to, da so ravno vsi tisti komunistični diktatorji v svetu, ki so paktilali s Titom, pri njemu iskali pomoč in nasvete za pobijanje in zaslužnjevanje svojih ljudstev, propaali. Ko so prihajali na obiske: Ben Bela, Sukarno, Inkrumah, Hruščov, Novotny in drugi, je bilo objemanja, da se je še partijcem gabilo. Moje mnenje je, kakor tudi drugih tukaj, enako mislečih, da domači komunisti veliko računajo na našo popustljivost in sentimentalnost. Če bi se jim dalo vedeti, da se obračun bliža in, da bo šlo zob za zob, bi po vsej verjetnosti njihova komunajzarska vnema splahnela. Tudi oni so krvavi pod kožo. Imajo družine, imajo otroke. Več naše vrste literature bi na vsak način moralo biti na razpolago v krajih bližje domovini, predvsem pa na razpolago našim ljudem, ki služijo kruh v zapadno evropskih državah, kajti oni lahko veliko koristnega čtiva prinesejo tudi domov, ob obiskih svojih domačih. Na Dolenjsko že sedaj prihaja precej takega materiala, toda vse premalo.

Iskren pozdrav

od Slovenskega domobranca

Vaška učiteljica po JUB

(Dolenjski list, 22. aprila 1969. Poslal „Slovenski domobranec“)

Šola v samotni suhokrajinski vasi, ki daje streho šolarjem in živini

Za stekli majnih oken v vasi Sela pri Hinjah so se zganile zavese. Radovedni obrazi so strmeli na razdrapani vaški kolovoz, po katerem se je z vozom mučil sosedov rjavec. Na vozu, ki je poskakoval po kamenju, je na lesenem zaboji sedela Slavica štampar, 23-letna učiteljica, doma blizu Ormoža, ki se je odločila, da bo „prosveto in kulturo“ delila otrokom te in okoliških vasi.

Na voznikov zategli eee... se je voz ustavil pred hišo številka 14, žuljave roke so pograbile zaboj z njenimi stvarmi in ga prenesle v sobo. V najboljšo sobo v vasi, razen župnikove.

„Takšen je bil moj prvi dar v teh hribih, v tej puščobi ali kakor že hočete,“ je pripovedovala Slavica.

„Obsedela sem na postelji v sobi brez peči in z betonskim podom in premišljevala o tistem delu sporočila tovarišev, ki dele učiteljska mesta, ki je govoril o slabem šolskem posloppju in učiteljevanju v kraju, ki je daleč od prometnih zvez. Uradni papir s pečatom in samozavestnim podpisom neznane roke pač vseeno vznbuja upanje, čeprav črke govore o stvaréh, ki te ne morejo razveseliti. Še istega dne sem si šla ogledat tudi šolo.“

Šola v Selah je bila nekoč kmečka hiša. Po kamnitih stopnicah, ki jih je pošteno izdelal zob časa in zlizale urne noge učenčkov, sem preko visokega praga stopila v temačno vežo.

Na desni je učilnica. Samo ena. Z mizami in stolčki iz prvih obdobij povojnega šolstva. Stene, debele skoraj meter, so vlažne, omet teži k materi zemlji. Na levi je „pisarna“, še naprej bivalna soba učitelja Toma.

Iz kleti je slišati mukanje krav. Moj novinarski kolega, cinik, bi gotovo trdil, da so to najbolj učene krave na Kranjskem.

„Sami vidite, da sem tistega dne doživela dvojno presenečenje. Nisem mogla verjeti, da je to resnična šola, čeprav sem doma s podeželja. Stranišče na štrbunk, kup gnoja in mukanje krav. Pogodba, ki sem jo bila podpisala, se glasi na dve leti. Dve leti bom tukaj učila...“

Prečudovite reči: ladja, morje, vlak

V začetku sem se težko znašla. Veliko mi je pomagal kolega Tomo, ki je tukaj že dve leti. Dve, tri leta največ, zdrže učitelji na tej šoli.

V učilnici so zame pripravili stol. Ko sem vstopil, so me zadele otroške oči: neznani tovariš iz velikega, belega mesta, o kakšnih se učijo iz čitanke.

Berejo. Nožice v nogavicah, nekatere tudi v copatah, nemirno drsajo po grčastih deskah, oči se kradoma ozirajo vame. Po vrsti črkujejo zgodbo o psički, ki jo je na robu mesta povozil avto.

„Kaj moraš storiti, ko prečkaš cesto?“ vpraša učiteljica.

„Pogledati moram na obe strani in previdno, po prehodu za pešce, steči na drugo stran,“ mehanično zdridra Jožko.

Šest kilometrov od tod se vije makadamska cesta, po kateri dvakrat na dan pelje avtobus. Niti slutiti ne morem, kako si Jožko predstavlja zebrastr prehod za pešce.

„To, kar ste videli, sta prvi in drugi razred,“ mi je med odmorom pripovedovala Slavica. „Pogoji so taki, da moram učiti oba naenkrat. Ni dolgo tega, kar me je otrok vprašal, kakšna je ladja. Saj veste, čitanke govore o ladjah, morju, vlakih in drugih prečudovitih rečeh. Ladja je velik čoln, morje je velika, velika voda. Sem si skušala pomagati, toda v Suhi krajini ni čolnov in je več šmarnice kot vode. V mestni šoli pa zagrnejo zavese, prižgo diaporojektorje in vse je kot na dlani... Veliko je tu otrok, ki niso videli niti Novega mesta niti vlaka.“

Večina ni hotela jesti rib, ki smo jim jih ponudili za šolsko malico, navajeni so na zelje s fižolom in krompirjem. Kako boš od njih zahteval presvetlo znanje, ko smo celo na računalniku morali izgubljene kroglice nadomestiti s hrastovimi šiškami. Zdaj še hodijo v šolo, čez tri tedne pa jih bo že potrebovala zemlja... čuvali bodo otroke ali pasli živino. Vse manj časa bo za šolo.“

Iz Suhe krajine ne prihajajo slavni učenjaki ali pisatelji, ob katerih bi slovensko srce lahko zavedneje udarilo. Od učenih ljudi je bilo še največ duhovnikov.

Dediščina zaostalosti in revščine

Slavica štampar dobi za učiteljevanje v teh krajih in teh razmerah okoli 1000 dinarjev mesečno. Saj nimaš kje zapraviti, jo tolažijo. Res je, popolnoma prav imajo. Prva trgovina in gostilna sta dobro uro hoda od tod, od kulturnih dobrin pa si je takrat, ko sem bil tam, lahko ogledala le

film „Črne mamuze“ (beri ostroge), ki so ga vrteli v hinjskem gasilskem domu, v katerega je drlo staro in mlado. Nič drugega se ne zgodi v teh krajih, nič takega, česar smo vajeni meščani.

Dve leti bom tukaj. Potem bom s prihranki študirala medicino. Sprejemni izpit je že za mano, odnehala sem zaradi denarja. Res bom toliko prihranila, ker moram, vendar mi naj tega nihče ne meče v zobe. Tisti, ki mi mečejo, ničesar ne vedo...

Z otroki se trudim, tudi sami se trudijo. Toda kako premagati dežličino revščino in zaostalosti? S temi učili, z učitelji, ki zaradi okolja nismo enakovredni s tistimi v mestih in ki težko čakamo sobotno popoldne, da lahko zapustimo za en dan to puščobo. Pa kaj mi! In kadar nas ni, ob koncu tedna, pa v župnišču vrtijo filme. Nič nimam proti. Ampak tudi mi bi jih morali.“

Tako je o sebi in svojem učiteljevanju govorila Slavica Štampar, učiteljica na vasi. Rad bi, da bi te vrstice prebrali tudi člani nekakšne pedagoške komisije iz Novega mesta, ki bi morala tiste dni obiskati šolo v Prevalah, matično šolo šole v Selah. Devet učiteljev, podeželjskih učiteljev in učiteljic, jih je čakalo. Zaman. Že tretjič.

Marjan Bauer

ZA ČIŠČENJE POJMOV

Zvesti svojim demokratičnim načelom svobode, prinašamo spodnji dopis dobesedno. Našim bralcem prepuščamo, da si sami naredijo primeren komentar, zgodovini pa, da izreče pravično sodbo.

Op. ured.

Slovenska kulturna akcija se ne mara spuščati z nikomer v jalove polemike, zato ne odgovarja na mnoge očitke in sumničenja. Vendar želi poudariti sledeče:

1. V krizi, ki je trajala že dalje časa in se končala s spremembo vodstva v Slovenski kulturni akciji, je šlo samo za to, da se Akcija vrne k svoji specifični nalogi, to je pobujanju in objavljanju ustvarjalnega kulturnega dela, ter da se ne zlorablja za nikake ozke in osebne politične ambicije. Vsako drugo tolmačenje dogodkov in nastopov je plod razbolelih domišljij fanatizma ali pa zlonamerno podtikanje, nevredno kulturnih ljudi.

2. Kar zadeva oznako, da naj bi bila Slovenska kulturna akcija organizacija protikomunistični emigrantov, pa pripominjamo:

a) Ali omenjena oznaka ni absolutno in nujno potrebna: v tem primeru je predmet svobodnega mnenja in odločanja glede na njeno primernost ali neprimernost. V organizaciji odloča večina, manjšina pa odločbo sprejme, četudi ji ni povsem pogodu. More in sme se truditi, da se določba zakonito spremeni, ne uganja pa nikake histerije.

b) Ali pa je omenjena oznaka absolutna in nujno potrebna; spremeni bi se sama narava organizacije, če se oznaka ne bi sprejela v pravila. V tem primeru pa je to treba najprej dokazati, česar pa nihče ni storil niti na občnem zboru Slovenske kulturne akcije niti potem v opravičevanju postopka manjšine in njenega odhoda. Vsa debata, kolikor ima sploh smisel, zavisi od tega dejstva, ki ga je treba šele dokazati. Dokler to ni dokazano, je vse drugo prazna demagogija.

c) Kdor pa bo hotel dokazati, da je ona oznaka absolutno in nujno potrebna, bo moral razložiti tudi, zakaj poprej ni bila potrebna ali kako je mogla Akcija poprej prav delati brez nje, in pa, zakaj ni enako potrebna v drugih naših organizacijah, ki take oznake v pravilih nimajo, pa se ob tem nihče ne spotika in v njih sodelujejo mnogi, ki se pohujšujejo, da Slovenska kulturna akcija oznake ni sprejela v svoja pravila.

č) Tisti, ki so bili proti temu, da bi se omenjena oznaka vnesla v nova pravila Slovenske kulturne akcije, so imeli za svoje stališče dva razloga in so ju na občnem zboru tudi navedli: prvi je, da kulturni ustvarjalec kot tak mora iskati samo resnico in vso resnico ter se mu ta nikakor ne sme vnaprej predpisovati; drugi pa, da so sumili, da se hoče z omenjeno oznako ustvariti ščit, izza katerega bi se mogla Slovenska kulturna akcija še vnaprej zlorabljeni za smotre, ki niso njeni, posebno še za osebno napadanje in smešenje vsakogar, ki si dovoljuje v čemerkoli imeti drugačno mnenje.

3. Slovenska kulturna akcija je pod sedanjim vodstvom vedno pripravljena za odprt in vsestranski razgovor z vsakomer, ki je zanj dostopen. Zato poziva vse, ki jim je res za stvar, da objektivno in trezno razodenejo svoje misli, dvome in predloge, da ostanejo v debati ves čas dostojni in viteški, da ne uporabljajo zastrupljenega orožja in da nikoli ničesar ne store, kar bi moglo biti naši skupnosti v kvar! Kdor misli, da ima pravico in razloge za obtožbe, naj če tudi dokaže! Le to bo pošteno in le tako bomo ravnali kot odrasli in kulturni ljudje.

Buenos Aires, 21. julija 1969.

Dr. Vinko Brumen

Buenos Aires. V Berazateguiju je umrla 18. junija ga. Angela Šterbenc, roj. Šilc, soproga vrlega soborca Janka Šterbenca. Pokojna, ki zapušča štiri nedorasle otroke, je iz zavedne šilčeve družine v Nemši vasi pri Ribnici in je mnogo pretrpela pred domačimi nasilniki. Soborcu Janku in osirotelim otrokom izreka TABOR svoje iskreno in globoko sožalje.

Buenos Aires. Nenadoma je preminul domobranski soborec Franc Prelog, doma z Vrhnike. Pokojnika bomo ohranili v častnem spominu. Naj v miru počiva!

SVOBODA

Kje naj te iščem svoboda,
da ne ostaneš mi prazna posoda?
V zapovedi prvi skrita tiščiš
in tudi, Bog sam, po zapovedi tej svoji razpet na križu ječiš:
Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe!
Ne prelivaj bratovske krvi!
Smrt fašizmu, svoboda narodu!
Ha, ha; kakšna ironija partizanske podobe,
ko izvršilo vse se je ravno narobe.
Vprašam te, brat, ki živiš tam za krvavo cipreso —
dovóli, da takó imenujem železno zaveso —
se ti ne zdi, da te krilatice zloraba
ostala bo tudi tvoja pozaba? — —
Vse doklér ne spregledaš in spokoriš se kot je potrebno,
z zapovedjo božjo to — prvo, največjo — razbijem ti zaveso železno;
in če misliš s prevaro, zvijačo lažjo, s krvjó iztrgati svet iz bede,
med nama več ni in ne bo nobene besede! —
Odgovori si sam; po vsem, kar zagrešil si, moril, pretil bratovsko kri,
trpinčil, preganjal, mučil nedolžne ljudi:
Ti zasijal svobode resnične, pravične je dan, kot to pričakoval si?
Poglej mene; četrť stoletja živino nekje daleč v tujini.
Delam, mislim, govorim, kar se mi zdi in kar hočem;
po zapovedi prvi, največji živeti in vztrajati do konca svojih dni hočem.
In, če bo potreba, podám se še v večjo daljavo...
Vse za Boga, narod, domovino!
In tam, kjer so bratje trije rokó si podali,
svobodo za ceno krvi, življenja, trpljenja, mučenja prodali,
v podzemlju pretaka se kri mučeniška,
da kakor lava žareča bruhne na dan,
osvobodí nam Balkan
in svobode nam trajne ostane vulkan!
Taksna mi boš ostala svobode svetloba
vse tja tudi do zadnjega — mojega groba!
In če mi umreti je jutrajšnji dan; ko sreč prenéha mi biti,
Bogú sem hvalo dolžan,
da obvaroval me je
zapoved svojo prvo, večno, največjo in najlepšo prekršiti.

RAZGOVOR

V preteklem letu me je obiskal rojak iz domovine. Nikoli prej se nisva srečala. Po poklicu spada med ljudi, ki so jim stari ljudje nekoč doma rekli „škrici“; mi pa njim pravimo: inteligenti!

Njegov obisk me ni presenetil, saj sem pričakoval, da mi bo prinesel pozdrave iz domovine. Ljudje smo pač tako ustvarjeni, da radi brenkamo na strune domovinske sentimentalnosti. Morda iz iskrenosti, morda iz navade, lahko pa iz čisto egoističnega pogleda; tedaj pač pritismemo na tisti gumb, o katerem mislimo, da je najvažnejši in najbolj dobičkanosen. Pri tem pa ne bomo zadeli ob tisto „železno zaveso“, ki nas loči in usmerja naše življenje in mišljenje.

„Pozdrave prinašam iz domovine!“

Našteval je ljudi, med katerimi deluje že skoro dve desetletji. Po imenih sem se jih še spominjal; za mnoge pa sem zastonj iskal po spominih, da bi jih priklical na film življenjske stvarnosti.

Od časa do časa je pripomnil: „Saj ste ga poznali!“

„Ne“, sem moral iskreno priznati. „Zelo mlad sem šel od doma in kmalu bo četrto stoletje od tega. V tem času pa vojna, revolucija, begunstvo, pokolji...“

Ob zadnji besedi se je zdrznil. Očitno je pokazal, da o tem noče govoriti. Takoj nato je — ne ravno inteligentno — spremenil predmet razgovora.

„Veste, da je umrl Z. I.? V vinogradu ga je zadela kap!“

„Sem slišal o tem slučaju. Bil je partizan; njegovega brata domobranca so ubili po vojni...“

Preslišal je mojo pripombo in nadaljeval: „Ana (njegova žena) pa že govori, da se bo zopet poročila.“

„Ana je po vojni dala ubiti mojega brata“, sem zopet tipal dalje.

Kakor da bi zlil kozarec vode na žerjavico, je nestrpnostno odgovoril: „Ničesar mi ni znanega o času, ko nisem bil tam... Preteklost je mrtva; v sedanjosti je treba živeti. Kaj je bilo prej tam, ne vem in nočem vedeti.“

V meni se je dvignil upor! Že sem imel na jeziku, da bi mu jih začel naštevati: pred vojno ste propagirali protikomunizem; v revoluciji ste podpirali „Osvobodilno fronto“; ko so zmagali, ste mislili, da jim boste postavili račun, pa so vam ga postavili oni... Sedaj pa: preteklost je mrtva. Pokopati jo je treba, ker bo sicer terjala tisto, pred katerim mežite — resnico in obračun za vaša dejanja...

Stisnil sem zobe, ker sem s težavo zadrževal jezik. V notranjosti pa je nekaj reklo: Gost je! Skušaj se obvladati! Ne veš, v kakšnih razmerah živi. Ne pozna te, ne ve s kom govori; odšel bo nazaj, ti pa boš ostal tukaj. Za svoje izjave bo dal odgovor; tebi v svobodi ga ne bo treba.

Oziral se je po policah s knjigami, kjer sem ravno prej odložil knjigo Podbevškove. Morda je bil zato še bolj nedosegljiv. Začeli smo govoriti o knjigah. Pokazal sem mu knjigo dr. Žebota, „Slovenija včeraj, danes in jutri“: „Ta knjiga je pri vas prepovedana!“

Prelistal je nekaj strani, prebral nekaj stavkov; očitno brez vsakega zanimanja in dodal: „To je pa boljša slovenščina kot v Ameriški domovini, vendar so v njej še tujke... Slišal sem, da je prepovedana; s politiko se ne ukvarjam...“

Skušal je omiliti ali opravičiti svoje zadržanje. Pripovedovati je začel o preiskavah na njegovem stanovanju, aretacijah, zaporu, italijanski internaciji (in mož ni doma iz področja, ki je bilo pod laško okupacijo) itd. O citiranju njegovih govorov, ki so bili prikazani drugače, kot so bili. O zasliševanju preiskovalnih sodnikov, ki mu niso mogli do živega itd., itd.

„Razmere so se zelo izboljšale. Gradi se veliko. Konstruktivno je mogoče kritizirati; ni pa dovoljena destruktivna kritika.“

Navedel mi je primer iz A. D. v članku, ki ga je pisal njegov nekdanji učenec, in ki je bil po njegovi izjavi „zelo slaba slovenščina in razdiralna kritika“.

Mi bi temu rekli: Kritizirati je možno ljudi, ki delajo napake; prepovedano pa je kritizirati komunistično partijo, ki ustvarja napake.

„Pred tremi leti ni bilo niti misliti, da bi dobil dovoljenje za obisk Sev. Amerike. Kdo bi si želel nazaj? Življenje gre samo naprej; gledati moramo samo, kaj je pred nami; kaj je za nami, ni več življenjsko važno...“

Mož je zelo veliko govoril. S svojimi „vici“ je zabaval sam sebe in skušal prepričati vsak resen razgovor. Končno mi je bilo dovolj in sem šel naravnost na cilj.

„Vi ste pa prav tak, kot vsak, ki pride iz Titovine. (Nalašč sem uporabil zadnji izraz!) Navadno jim vzame skoro celo leto, predno začno svobodno govoriti. Mi, ki živimo več kot dvajset let v svobodi, ne premišljujemo, kaj bomo spregovorili, ne kako bomo besedo postavili. Vi pa vsako besedo trikrat premislite, predno jo izgovorite!“

Mož je zardel. Obrnil je pogled v tla, kot da se sramuje; ali pa je hotel zakriti živčnost. Med rohlím kimanjem z glavo in mrmrajočim hm, hm, hm je minilo nekaj mučnih trenutkov. Nato je mož ne ravno odločno, pa vendar popolnoma jasno pribil: „Svobode ni! Svobode ni!“

V teh besedah je povedal vse. In čutil sem, da se je med nama podrla pregraja, ki je ovirala začetek dialoga.

„Jaz vas ne poznam; in če kaj rečem, boste lahko povedali drugemu. Drugi tretjemu, in nazadnje iz tega lahko pride nekaj čisto drugega, za kar bi potem jaz dajal odgovor. Vaša domovina je tukaj, moja je tam!“

Še več misli sva izmenjala. Še daleč niso bile v soglasju; vendar je bilo dosti izmed njih, ki si niso bile nasprotné.

Vse prehitro je mineval skopo odmerjeni čas. Z njim pa se je vračal

spomin; in človek, ki ga je prinesel, je čutil, da ima tudi svobodna tujina svoje probleme, ima pa tudi svojo svobodo.

Iz vljudnostnega sprejema je prišlo iskreno slovo. Svoboden mora razumeti zaslužjenega; tem bolj, če svoje usode ni sam kriv.

„Za drugo leto vas vabim na obisk domovine; praznovali bomo obletnico...“

„Me ne bo! Rad imam Slovenijo in njene grobove. Prav iz spoštovanja do njih ne morem priznati tolovajev, ki v njej vladajo. Tu gre za principe.“

„Popolnoma razumem!“

Iskreno sva si podala roki v slovo:

„Pozdravite domovino! Kadar bo zopet svobodna, tedaj pa v njej — na svidenje!“

NOVICE IN GOVORICE

Brigadirja so častili: Angleški brigadir Fitzroy MacClean je bil eden tistih vplivnih angleških oficirjev, ki je po mnenju političnih zgodovinarjev prepričal angleškega predsednika vlade, da naj se opusti podpiranje generala Mihajlovića in prizna ter podpre Tita. Komunisti niso pozabili njegovih „zaslug“. V juniju je omenjeni brigadir bil gost Tita in obiskal dalmatinske „tovariše“ ter z njimi praznoval 25. obletnico svojega prihoda med tovariše. Obisk je prenašala ameriška televizijska mreža in istočasno prinesla tudi kratek intervju s Titom.

Češke liberalne je zagovarjal: Na intervjuju za televizijo je Tito obso dil sovjetsko zasedbo Češkoslovaške in izjavil, da simpatizira s tistimi češkimi tovariši, ki so skušali uvesti liberalizacijo. Ironija! Lahko je govoriti danes, ko pa jih je bilo čas podpreti, se je potegnil v ozadje, istočasno pa doma nategnil vajeti, da že v kali zaduši vsak slični proces v Jugoslaviji.

Ozadje „Puebla“: Po sporočilih generala Sejna, pobeglega češkega komunista, so načrt za ugrabitev špijonažne ladje „Pueblo“ organizirali in pripravili Sovjeti. Akcijo samo pa so prepustili Severno Korejcem, da tako dajo lekcijo tudi Kitajcem. S tem načrtom in izvedbo so se Sovjeti azijskim komunistom predstavili, da se leti morejo zanesti le nanje, ne pa na kitajske komuniste. Še eno so hoteli doseči in to je ponižanje Amerikancev. Načrte za ugrabitev take ladje so Sovjeti naredili že leto pred ugrabitvijo „Puebla“, ker jim je šlo na živce, da ameriške ladje te vrste tako uspešno vrše svoj posel in odkrivajo sojetske skrivnosti. Informacije, ki so jih dobili so velike strateške važnosti. Isti general Sejna še dodaja, da je v bodočnosti treba še pričakovati novih sovjetskih agresij, kajti v Sovjetiji so sedaj na oblasti silno militaristični ljudje. Edino odločen odpor od strani ameriške vlade in ameriškega ljudstva zna zmanjšati take nevarnosti v bodočnosti.

Zakaj je odletel Kruščev: Iz zanesljivih virov se je zvedelo, da je eden

glavnih razlogov, zakaj so sovjetski vojaški voditelji podprli odstranitev Kruščeva v tem, ker leta ni odobral zgraditev močnega vojnega brodomstva, ki bi lahko konkuriralo ameriškemu in prevladalo na pomorskih silah v korist Sovjetske zveze.

Mladini ne verjame: Lanski nemiri v Beogradu in splošna kritika mladine na račun partije so privedli Tita do tega, da je začel pritegovati vajeti in centralizirati partijo pod stvarnim Kardeljevim vodstvom. Zagriženi oznovci in politkomisarji imajo veliko besedo.

Oborožili se bodo: Organizacija „Črnih panterjev“ in z njo povezane frakcije študentskih skrajnežev so sklenili, da bodo svoje zanesljive člane oborožili, da bodo tako pripravljeni udariti, kadar pride primerni trenutek za — revolucijo...

ZA ZGODOVINO

Florijan Slak

JUNAKI KRIŽKE VASI

(Ob 25. obletnici)

Stroji velike tovarne brnijo. Roke jim avtomatično strežejo. Železo se topi, brusijo, obdelujejo. Izoblikovani, precizno izdelani deli. Produkt strojev za stroje, drvi iz strojev v stroje. Končno izgineva na trgu. Za človeško uporabo; za njegovo višjo življenjsko raven, ali za njegovo smrt in razdeljanje.

Ob teh strojih so ljudje. Bog si ga vedi, kje je vsem tekla zibelka, kakšen jezik jim je ob njej govorila njihova mati, kje je bila njih domovina... Po obrazih lahko sodiš le delno, točno nikoli. Le redki so med njimi, katerih črna, rumena ali rdeča barva kože kaže njih domovino.

Prisluhneš pogovoru. Mladi so polni muhavosti. Jezik jim teče gladko, prožno. Starejšim je življenje usililo tujo govorico in navade, ki so jim prav tako priljubljene kakor kmetu frak in cilindar. Oprijeli so se jih, ker je tako zahtevalo življenje. Druge poti ni.

Med vso to pisano družbo ni prepričanih, ne posmehovanja lomljenemu jeziku. Tolerantnost je na višku. Je občudovanja vredna. Ko zatuli sirena, se skozi velika vrata vsuje množica, iz katere se razvije orjaška vrsta avtomobilov severnoameriškega „proletariata“.

Ob brnečih strojih, ki pravijo, da bodo ustvarili človeku raj na zemlji, se včasih resno zamisliš. Ga bodo zares? Ne bo ravno nasprotno; da bo človek postal suženj stroja, da bo človek in ne stroj robot? Za vse ne bo prostora na zemlji. Ponovilo se bo tisto, kar smo mi doživljali pred 25 leti in drugi doživljajo danes.

25 let! Dolga je ta doba! Vendar se ob njej radi ustavljamo. Ne zato, ker je lepa. Tudi ne zato, ker smo, oziroma bi morali tedaj zaživeti

v tisti mladostni romantiki, ki je za nas bila samo produkt fantazije, ki pa je v resnici ni bilo nikoli.

Ustavljamo se le zato, ker v njej iščemo odgovorov, ali pa da se spomnimo ljudi, ki so izginili brez sledu, na njih grobove pa so nakopičili blata, da bi tako preprečili vonj lastnega gnoja — zmagovalcev!

Naslednjih nekaj skromnih vrstic je napisanih v spomin padlim prijateljem za 25. obletnico.

Dne 19. maja 1944 je dobila 63. četa slovenskega domobranstva na postojanki v Ribnici na Dolenjskem povelje za odhod z vso opremo.

„Kam?“ je bilo vprašanje slehernega izmed nas, ki smo se po dveh mesecih bojov in čiščenja ribniške doline tako privadili Ribničanom, da bi najrajši ostali med njimi. Ker pa moramo oditi, smo si seveda želeli iti proti svojim domačim krajem; večinoma proti osrčju Dolenjske. Majhen del med nami si je želel na Notranjsko. Ako bi odločali mi, bi se znašli še dalje na Dolenjskem, kot smo se...

Za našo zameno je prišla v Ribnico 115. četa, ki so jo sestavljali sami mladi fantje in so zato bili takoj „krščen“ za „Marijin vrtec“. Za eno stvar so pa bili na boljšem od nas: imeli so več oficirjev. Mi smo imeli samo enega; stotnika Franceta Pirnata, menda poklicnega vojaka, ki je bil med nami zelo priljubljen. Poznal je disciplino brez šikan, kar žal ni bilo vedno in povsod. Njegov namestnik, poročnik F. F. jo je iz Ribnice kmalu potegnil v Ljubljano in se ni več vrnil. V Ribnici so tedaj bili potrebni vojaki; za politične oficirje je bila — Ljubljana.

Še istega dne smo se pripeljali v Grosuplje in od tam v Jerovo vas. Istočasno sta bili zamenjani 24. četa iz Velikih Lašč in 22. četa iz Pijave gorice, ki sta prav tako prišli v Grosuplje. Iz teh treh čet je bil sestavljen nov Višnjegorski udarni bataljon.

20. maja je bil prvi zbor novoustanovljenega bataljona. Predstavil se nam je njegov poveljnik stotnik Miodrag Stamenković.

Že naslednje noči od 20. na 21. maj je bataljon odšel v akcijo. Deževalo je kot iz škafa. Noč je bila temna, da nismo videli pedenj daleč. Drug drugega smo se držali za puške, ko smo hodili po neznanih gozdovih. Ko se je zdanilo, smo se znašli na čistini pred partizansko zasedo.

„Juriš“, je padlo povelje.

Čistina, žito, blato, dež. Vrh griča vas. Okrog nje partizanske zasede.

Boj je bil kratek in oster. Zmaga naša. Zasedli smo Križko vas nad Višnjo goro.

V tem boju je padel moj prijatelj in rojak, gimnazijec Jože Župančič, po domače Slavkov iz vasi Luža pri Dobrniču. Imeli smo še šest ranjenih; največ zaradi partizanskih min. Partizanske izgube so bile neznane, ker so svoje mrtve in ranjene po pripovedovanju domačinov odpeljali s seboj. Položaj je bil partizanom zelo dobro znan; saj so tam taborili več tednov. Iz tega sklepam da je bila to 15. partizanska brigada (bivši Do-

lenjski odred) starih rdečih borcev. Predno je prišel še ostali del bataljona, smo jih mi že pregnali.

23. maja smo zopet bili v patroljah na Bleč vrhu, Polici, itd. Drugi dan na Lipoglavu, Panchah in v ostali okolici.

Začeli so se samovoljni „dopusti“ posameznikov, ki so bili doma od Horjula in Vrhnike. Ni jih bilo več nazaj. Ostali so na domačih postojankah. Vedeli smo namreč vsi, da v Grosuplju ne bomo ostali. Dalje na Dolenjsko pa tisti posamezniki niso želeli. Ribnica nam je vsem pokazala, da bodo boji ostri, tem ostrejši, čim dalje bomo silili na Dolenjsko.

27. maja sem šel po opravkih v Ljubljano. Tam sem srečal znanca in domačina, domobranskega podnarednika Draga J. v spremstvu treh TODT-ovcev. (TODT je bila nemška delovna organizacija, ki je bila gnezdo koristolovcev in OF-arjev.) Med njimi je bil tudi moj sovaščan Lojze Zupančič, ki je imel dva brata domobrance in enega prisilno mobiliziranega partizana, edinega „tovariša“ iz vasi, ki je imela osemindvajset domobrancev. Vsi so se vračali iz italijanske internacije in ostali kar v Ljubljani.

Po pozdravu se je prvi oglasil Drago: „Kako pa je kaj na terenu? Lepo žvižgajo krogle? Imate kaj dosti izgub...?“

Začudil sem se: „To bi moral vedeti ti bolje kot jaz... Kako to, da si še vedno v Ljubljani; saj so čete, v katerih si bil, že davno na terenu?“

Drago se je zasmel: „Veš, Florijan, ti si še premlad, da bi poznal življenje in rabil pamet. Če danes hočeš živeti, se moraš znajti. Jaz vežbam domobrance in imam dobre zveze. Vselej zvem, kdaj četa odide na teren, in tako pravočasno odidem v prekomando.“

Zanimivo je to, da je bil ta podčastnik ob začetku OF smatran za člana trojke, iz katere so enega ubili partizani, druga dva pa so odpeljali Italijani v internacijo. Med tem časom je njegova žena — svoj čas moja učiteljica — odšla v partizane, kjer je imela otroka in se je — po pripovedovanju poznavalcev razmer — v gozdu poročila z enim izmed dveh partizanskih kapetanov Javornik iz znane ljubljanske mesarije. „Tovariš“ Javornik je na njenem domu v Šmihelu pri Žužemberku odprl „svojo“ mesarijo, kjer je klal po Suhi krajini naropano živino. Njena mati pa je govorila, da še nikoli ni bilo tako dobro, kot v partizanski „svobodi“. Kdo bi pač podvomil, da ni imela prav?

Njegovi TODT-ovski spremljevalci, zlasti Lojze, so me nagovarjali: „Zakaj ne vržeš puške stran in se nam pridružiš v organizaciji TODT? Malo boš pač krampal; hrana pa ne bo dosti slabša kot jo imaš sedaj. In kar je najbolj važno: glavo boš rešil! Vaša stvar je izgubljena...!“

Poslovil sem se z dotedaj neznanim prezirom.

Mislim, da se prav spominjam, da se Drago ni umaknil na Koroško in je ostal v Ljubljani. Žal ga tudi „njegova“ žena ni rešila usode tisočev. Kje so ga ubili, ne vem.

L. Zupančič je bil kot TODT-ovec hudo ranjen ob „zavezniškem“ bombnem napadu na Borovnico in je dva dni pozneje umrl v bolnišnici. Če sta njegova spremljevalca OF-arja še živa, mi ni znano.

Naslednji dan sem se vrnil. V Grosupljem je bilo protikomunistično zborovanje, kjer je govoril tudi gen. Rupnik.

29. maja smo bili v patroli v št. Juriju, Ponovi vasi, Taboru itd. Med tem se je druga skupina pri Višnji gori zapletla v boj, kjer je padlo sedem partizanov, domobranci pa niso utrpeli nobene izgube.

Po vrnitvi smo ugotovili, da je — prav tako samovoljno — zapustil četo podnarednik Ciril Poljanšek od Žirov na Gorenjskem, ki je bil v Ribnici večkrat za tolmača. Odšel je k gorenjskim domobrancem.

30. maja smo bili zopet ves dan na pohodu. Bili smo na Ilovi gori, Gabrju, Mali in Veliki Račni.

Na poti za Veliko Račno smo pred Lučami ujeli partizana; dva sta pobegnila. To je bila običajna partizanska trojka, ki je skrita čakala na domobranske žene in dekleta iz Suhe krajine, ko so „tihotapile“ iz „neosvojenega“ domobranskega ozemlja takom. buržujski „luksus“ kot sol, vžigalice, milo in sladkor na „osvojenem“ komunistično ozemlje ter jih vsega „osvobodili“; za plačilo pa še pošteno pretepli. Koliko so jih pobili, bi lahko povedali le oni sami.

Ujeti partizan je bil po stopnji podčastnik in primorski Slovenec.

Ko smo šli skozi Veliko Račno, je iz neke hiše zbežal neznan moški. Bil je že zunaj vasi, ko smo ga zagledali. Na vse klice je le še bolj bežal. Tekli smo za njim, pa je bil že predaleč. Jeraj mi je naslonil strojnico na ramo in po dveh rafalih je moški padel. Nismo šli za njim; pač pa sva s prijateljem šla v hišo, iz katere je bežal. Starejši moški je bil naravnost predrzen: „Hudiči, ven; tu sem jaz gospodar; tu nimate kaj iskati...!“

„Kaj pa je to? So to igrače? Imate še kaj orožja?“

Možu je pogum izplahnel; ženske so planile v jok. Pregledala sva na hitro hišo, pa orožja nisva več našla; pač pa je bilo na podstrešju veliko suhega mesa, jajc in podobne robe. Očitno je bila to partizanska reč; ali pa je njegov sin na svojo roko naropal pri domobranskih ljudeh.

Skoraj leto pozneje sva z istim prijateljem prišla v isto hišo. Zanimalo naju je, če naju še poznajo. Isti mož in ženske so naju sprejeli neverjetno prijazno. Takoj je bilo žganje in belega kruha na mizi.

„Ali naju kaj poznate?“ sem vprašal.

„Seveda; pa še dobro. Ampak danes sta čisto drugačna človeka kot zadnjič, ko sta bila kot vraga. Danes se je z vama mogoče lepo pogovarjati.“

„Kje pa je vaš sin, ki smo ga takrat lovili?“

Mož se je zadovoljno posmejal. „Dobili ga pa le niste. Samo ranjen je bil. Kje je sedaj, ne vem... In če bi vedel, vama ne bi povedal...“

„Se zavedate, kako ste nas sprejeli? Samo Boga zahvalite, da smo bili domobranci in ne partizani. Kaj mislite, kaj bi naredili partizani z mojim očetom, če bi jih tako sprejel, kot vi nas?“

„E, kaj; ubili bi ga,“ je odgovoril tako brezбриžno, kakor da govori o muhi in ne o človeku.

„Vi pač ne smete posnemati partizanov; saj ste katoliški fantje, ne banditi — kot partizani...!“

Vedel sem, da se je norčeval... Pretirana prijaznost in neprestano ponujanje žganka je bilo znak, da nekaj hoče. Čez čas je prišel z barvo na dan.

„Od kod pa sta doma? Po govoricu vaju ne morem spoznati. Od daleč ne moreta biti. Sta iz Dobrepolja?“

„Ne boste izvedeli ne kdo sva, ne odkod. Dolenjca sva. Nisva pa tukajšnja domačina, pa tudi ne Dobrepoljca. Do revolucije skoraj ne bi vedel, da ta kraj sploh obstaja. Kaj pa vi hočete, pa ve vsak tepec: izvedeti hočete, kdo sva in od kod; vse drugo bo uredil vaš sin s partizani. Iz te moke ne bo kruha!“

Kljub vsem vabilom naj se še kaj oglasiva, tam nisem bil nikoli več.

31. maja smo bili v pripravljenosti za odhod. Tega dne sta šla na „dopust“ še dva Horjulčana, Zdešar in Potočnik. Da jih ne bo več nazaj, nam je bilo jasno.

1. junija je bil naš odhod iz Jerove vasi. 22. in 24. četa sta zasedli položaj okoli Višnje gore. 1. in 2. vod 63. čete je odšel v Križko vas nekako pol ure od Višnje gore v smeri Krke. 3. vod pa je zasedel položaj na Pristavi med Starim gradom v Višnji gori in Križko vasjo.

Istočasno smo hodili v patrulje in se zasilno utrjevali. (Pristava je samo nekaj hiš.)

Pri kopanju zasilnih bunkerjev je bilo zanimivo. Nekaj stražarjev je opazovalo okolico, drugi smo imeli orožje poleg sebe, v rokah pa krampe in lopate. Nenadoma se je nekdo oglasil: „Poglej ga hudiča rdečega!“ Lopate in krampi so zleteli iz rok. Pograbili smo puške in za njimi v gozd. Partizani so bili terena vajeni in po gozdu v dolino proti Dragi jim ni bilo težko pobegniti.

Takoj prvo noč so nas napadli; seveda brez uspeha.

Drugi dan smo zapustili položaj na Pristavi in odšli k ostali četi v Križko vas.

3. junija smo šli v patruljo na Sv. Duh, Vrhe, Krko in okolico. Pri Sv. Duhu je bila nekdanja planinska koča „Polževo“, o kateri pa tedaj še pepela ni bilo več; pač pa je še stala majhna cerkvice, posvečena sv. Duhu. Tokrat so v kratkem boju padli trije partizani, drugi pa so pobegnili preko Krke.

Po vrnitvi iz patrulje smo kopali bunkerje in zaklonišča. O prostem času ni bilo niti misliti... Razpored je bil preprost: Ponoči na položaju, večinoma budni; podnevi na pohodu ali pri kopanju bunkerjev. Prav vsak dan so bili pohodi po okolici; le redko kdaj brez spopada.

7. junija: Nova vas, Luče in vsi tamkajšnji gozdovi. — 9. junija na Krki, Muljavi itd.

10. junija je odšla patrulja 30 domobrancev pod vodstvom vodnika Janeza Muhiča v Zavrtache in k Sv. Duhu.

Pri Sv. Duhu je bila partizanska zaseda, ki so jo fantje takoj uničili in podili bežeče partizane proti Vrhem in Krki. Nezadovoljni s kratko

zmago domobrance v svojem navdušenju niso slišali, ali pa niso hoteli slišati vodnika, ki jih je klical nazaj. Ni mu preostalo drugega, kot da je z ostalimi šel za njimi, ki so podili partzane in tako prišli neopaženi v vas Vrhe, v kateri je bilo vse polno partizanov.

Edini domačin v četi, gimnazijec Florijan Hočevar — bil je odličen borec — brez domobranske kape ter z zavihanimi rokavi je pritekel na dvorišče svojega doma. V njegovi hiši je bilo polno partizanov. V roki je imel bombo, da jo vrže v hišo. Tedaj je v njej zagledal svojo mater. Opustil je načrt in se z drugimi začel umikati iz vasi. V tem času so partizani sklenili obroč in so jih hoteli poloviti žive. Domobranci se še zavedali niso, da so prišli v sredino treh partizanskih brigad. Vnel se je boj na življenje in smrt. Vodnik Janez Muhč je bil izredno horben in je trezno presojal položaj, pa je patroljo celo in zdravo pripeljal iz pekla.

V Križki vasi smo slišali reglanje strojnic in takoj je bil zbor, da gremo na pomoč. Med tem pa se je patrolja že vrnila. Odšli smo samo do vznožja Sv. Duha, pa so se partizani umaknili. Florijan Hočevar je imel svaka partizana, ta mu je obljubil, da ga bo ubil on, če ga ne ubije nihče drugi.

11. junija smo bili zopet na Krki. Partizani pa so se prejšno noč umaknili v Suho krajino. Videli smo samo nekaj bežečih, katerih tudi Krka ni zadržala.

13. junija smo pri Veliki Loki (pri žalni) pobirali bodečo žico, s katero so se ogradili Italijani pri čuvanju visokega železniškega viadukta pred Višnjegorskim predorom. Po italijanski kapitulaciji so slovenski „osvoboditelji“ prišli na misel, da Dolenjci „buržujskega“ viadukta in železnice ne potrebujemo. Podminirali so ga, potem pa z vsake strani visokega porušene viadukta spustili po dolg vlak vagonov in cistern. Potres je bil tako silen, da so vaščani Velike Loke mislili, da se bo vas porušila.

Ko so tako pretrgali železniško zvezo med Ljubljano in Dolenjsko, so minirali tudi predor. Nato so mobilizirali vse civilno prebivalstvo, moške v rdeče brigade, žene, starčke in otroke za razbijanje železnice. Pobrali so železniške pragove in jih zložili na kup; na vrh so nagrmadili tračnice in vse skupaj zažgali. Pod ognjem so se tračnice skrivile in niso bile nikoli več uporabne.

Bodečo žico smo iz Vel. Loke nosili v Križko vas, kjer smo jo nabijali na postavljene kole. V Ribnici smo žico dobili iz Ljubljane; zakaj je sem nismo, ne vem. Nabrali smo je toliko, da smo z njo ogradili vso vas.

15. junija smo bili v zasedi med Križko vasjo, Polževim in Vrhem. Trije domobranski bataljoni so pregnjali partizane, ki naj bi se umikali v to smer; pa jih ni bilo.

17. in 18. junija smo prehodili ves teren Križke vasi, Polževo, Vrhe, Krko, Muljavo itd. O partizanih ni bilo sledu.

20. junija je deževalo. Opletali smo zadnjo žico okrog vasi in dokončali bunkerje. Jarki, s katerimi bi bili bunkerji povezani, še začeti niso

bili. Vsaka desetina je imela po 2—3 bunkerje. Položaj je bil velik, mnogo prevelik za nas, ki nas je bilo samo okrog 80 domobrancev.

Bili smo v patroli tudi na Vrheh, Polževem, Novi vasi, Lučah in Veliki Loki. O partizanih zopet niti sledu. Utrujeni, toda zelo zadovoljni smo se ob rahlem dežju hitro spravili v posteljo. Straža je bila podvojena. Pomožni stražarji so bili na položaju v bunkerjih. Drugi smo stanovali v hišah. Na naše veliko veselje nam je bilo dovoljeno, da se sezujemo in slečemo. Prvič po treh tednih. Vsakdo pa je imel poleg sebe pripravljeno obleko in orožje — za vsak slučaj...

V majhni bajti, ki je bila last vaškega terenca Jamnika in v kateri je stanovala naša skupina, je bilo prijetno. Ležali smo v vrsti na slamnjačah. Po strehi je padal dež. Spomini so bili tako blizu, da bi jih prijel. Nikomur se ni zljubilo motiti noči z govorjenjem. Vsak si je želel le eno: da bi vedno ostalo tako...

Narava je zahtevala svoje in ni trajalo dolgo, ko je bilo slišno samo globoko dihanje. Za nekaj fantov zadnje v življenju...

Ob 4. uri zjutraj so se v Višnji gori oglasile strojnice. Nič posebnega ni bilo. To se je zgodilo večkrat; včasih zares, včasih skoraj za šalo. Začelo se je dani.

Strážar Pavle, trboveljska sirota, je imel komaj 18 let. Domobranci so ga ujeli kot partizana nekje pri Novem mestu. Prostovoljno se je javil k domobrancem, ker pač živ ni mogel pod zemljo. Staršev nikoli ni poznal. Kamor je prišel, je bil v nadlego. To je fanta naredilo vase zaprtega.

To noč je bil na dodatni straži, ki je ob svitanju zapustila svoje mesto. Ko je videl, da je šla dodatna straža spat, je pritekel v sobo in sporočil vodniku: „Dodatna straža je šla že spat, v Višnji gori pa streljajo.“

France je jezno zahteval: „Pavle, tiho bodi, pa pojdi spat! Kdo za hudiča bo prišel sedaj napadat? Do sedaj še niso nikoli začeli z napadom zjutraj; vedno zvečer...“

Vodnik je poslal Pavleta nazaj z naročilom, naj pazijo.

Komaj je odšel, je sredi vasi zaoril rezek glas stotnika Pirnata: „Uzbuna!“

Kot bi granata treščila v sobo, nas je vrglo z ležišč. Vsakdo je porabil svoje stvari in butnili smo bosi, samo v spodnjem perilu iz bajte v dež, blato in jutranji svit. Že v bunkerjih smo se na hitro oblekli. Takoj nato, točno ob pol petih zjutraj dne 21. junija 1944 je prišel krvavi ples...

Deževalo je v presledkih. Valila se je gosta megla, ki je dostikrat zakrila našo bodočo žico. Nato se je zopet hitro umaknila in za bodočo žico smo zagledali partizane, ki so se približali pod njeno zaščito. Nekaj časa je pokalo kot za stavo; končno so se rdeči pognali v beg, pa zopet jurišali. Njihove izgube so morale biti velike; pa so jih pod zaščito megle pospravljali.

Bili smo popolnoma obkoljeni in odrezani od ostalega bataljona v Višnji gori. Za zvezo z bataljonom bi se bilo treba prebiti skozi ves partizanski bataljon, ki je bil na položaju med Višnjo goro in Križko vasjo.

Za domobransko predrznost tudi ta bataljon ni bil ovira. Patrulja petih domobrancev, prostovoljcev je bila poslana v Višnjo goro. Imela je eno lahko strojnico in eno brzostrelko. Kape v žepu, napol v civilu; kot partizani. Izginili so v meglo preko žice doli proti Peščeniku in v primerni razdalji od naših bunkerjev, kjer smo bili obveščeni o njihovem odhodu. Premikali so se med partizani. Ko so naleteli na večje skupine, so udarili z vso silo. Ročne bombe so ustvarile med že tako prestrašenimi partizani še večji strah in beg. Predno so se zavedli, domobrancev že ni bilo nikjer več...

Tako se je patrolja prebila v Višnjo goro in se vrnila z bataljonskim poveljem: „Držati položaj!“

Ker se je ta poizkus odlično obnesel, so se nadaljevali podobni izpadi posameznih skupin. Taki maneverski izpadi so partizanom neverjetno rahljal živce. Med tem, ko smo se domobranci v četi vsi poznali, je bilo pri partizanih drugače, ker so stalno prisilno mobilizirali. Imeli so težke izgube: dezertacije, ujete, ranjene in padle tako številne, da jim je bilo nemogoče, da bi se med seboj vsi poznali. Prav tako niso imeli skupnih uniform.

Pri takih izpadih sta bili v jutranjih urah partizanom zaplenjeni dve strojnici Nemška „Schwarzlose“ in italijanska težka strojnica „Breda“. Obe ste nam potem odlično služili.

Ob 10. uri dopoldne smo zaslišali ropot tankov. Ropot ni prihajal od Peščenika, kjer je bila edina primerna pot za tanke, ki naj bi prišli od Ljubljane, pač pa iz smeri Nova vas. Stvar se nam je zdela sumljiva in obenem neverjetna, da bi partizani uporabili tanke, katere so dobili od Italijanov in jih po padcu Turjaka ni nihče več videl.

Stotnik Pirnat, ki se mu je stvar tudi zdela sumljiva, je takoj odredil vse razpoložljive strojnice na položaj za zaščito pota proti Novi vasi, vključno zaplenjeni strojnici. Partizansko streljanje je potihnilo, čimbolj se je bližal ropot tankov. Izstrelili smo vse rakete za spoznavanje. Tedaj pa se je izza ovinka za gričem prikazal tank z rdečo zvezdo. Naše strojnice so bruhnile. Tank je obstal. Iz njega sta skočila dva partizana in pobegnila. Drugi tank se je hitro potegnil za hrib. Prav tako oklopni avto. Bilo nam je jasno, da gre zares.

Prav v istem času so domobranci iz Grosuplja s topom obstreljevali gozdove proti Ločniku in Žalni. V Grosuplju so domobranci imeli top, ki so ga zaplenili partizanom med Rašico in Dobropoljem. Računali smo, da morajo o napadu na nas vedeti. Tudi v tem smo se zmotili.

Ker tanki partizanom niso prinesli zmage, so jih podprli z lahкими in težkimi minometalci in topovi. Največje zlo za nas je pa bil protitankovski top, ki so ga privlekli v neposredno bližino naših položajev prvega voda. Porabili smo že vse mine za lahki in težki minometalec, ki je bil postavljen zunaj vasi v dolinici, katero so popoldan že obvladali partizani s strojnicami.

Okrog poldne se je prebil skozi 2. bataljon 15. partizanske brigade vod domobrancev iz Višnje gore (poročnik Mokorel?). Pobil je nekaj parti-

zanov in bataljon pognal v beg. Iz njegovega voda je bil tedaj ranjen študent Lojze Pekolj od Trebnjega. Drugi dan je umrl.

Partizani so mislili, da smo dobili pomoč. Kot smo izvedeli pozneje, so že dali povelje za umik težkega orožja. Ko pa so videli, da je vod prišel samo po naše ranjence in se vrnil v Višnjo poro, so poklicali težko orožje nazaj.

Iz Višnje gore so prinesli tudi protitankovsko puško, katere pa ni nihče znal uporabljati. Pa tudi municije ni bilo zanjo. Bila je samo „moralna“ puška.

Partizanski pritisk je popoldan postal še hujši. Tanki, minometalci, topovi, pa tudi politični komisarji so še bolj dvigali „moralo“ svoje topovske hrane, prisilno mobilizirane raje, ki so jo z revolverji v rokah gonili kot čredo ovac proti bodeči žici, kjer smo jo mi pozdravljali s svinčem.

Naš največji sovražnik je bila slej ko prej megla, pod katere zaščito so se našim bunkerjem približali partizanski bombaši. Pod njihovimi bombami je padel vodnik 1. voda študent Lojze Cafuta iz Ljubljane. Ob pregledovanju položaja se je preveč približal bodeči žici, za katero je bil v pšenici skrit bombaš. Vsi poizkusi, da bi njegovo truplo potegnili nazaj ali vsaj dobili njegovo brzostrelko, ki je bila tako potrebna, so bili brez uspeha. (Na njegovo truplo so imeli ves dan nastavljeni dve strojnici.

(Sledi)

ZA BELEŽNICO

Nova doba.

Ko sta dne 20. julija 1969 ameriška zvezdoplovca Neil A. Armstrong in Edwin E. Aldrin stopila na pusta tla meseca, je milijone ljudi vseh ras in vseh jezikov širom zemeljske oble zajelo občutje tesnobnega, veličastnega spoznanja, da sta s tem odprla še neizmerljiva vrata nove dobe človeške zgodovine, katere danosti za sedaj ni mogoče dojeti.

Za nas pa je eno že jasno:

Dokler po božji podobi ustvarjeni človeški rod ne bo izkoreninil izmed sebe zadnjega sledu njegovo lastno bistvo razjedajoče miselnosti, katere vrhunsko prijemljivo utelešenje predstavlja trenutno predvsem brezbožni, nasilni komunizem vseh odtenkov, in se povrnil k svojemu Stvarniku, ki je svoboden človek sam, so se dne 20. julija 1969 na stežaj odprla vrata pekla.

Spoznanje — opomin...

Ko td (dr. Tine Debeljak) v uvodniku Svobodne Slovenije (XXVIII/22, št. 27, Bs. Aires 3. 7. 1969) komentira nastopni govor Staneta Kavčiča ob ponovnem prevzemu poslov predsednika Izvršnega odbora Socialistične Republike Slovenije, pride do spoznanja:

Novi predsedniški govor ne pozna tolerance do nesomišljenikov... „Trda roka“ za one doma, „prezir“ za emigracijo. Nič se ni spremenilo oficielno razmerje do nje — po posameznih revijah je pač čutiti nekaj odjuge —, kajti v predsednikovih besedah še vedno čutimo stare trditve, kot jo je nekoč zapisal celo v italijanski reviji pesnik Zlobec (ime?), da pač niso več Slovenci tisti, ki so se protivili Osvobodilni fronti in šli v svet... Še vedno v nas odmeva prva izdaja Janeževe Zgodovine, ki ne imenuje pisateljev ne tistih doma, ki niso bili vključeni v Osvobodilno fronto, ne onih v emigraciji... V času „liberalizacije“ in „odjuge“ je zamrznil že dvakrat naznanjeni Ealantič... so zavržena iz zgodovine sedanjosti imena, ki ne godijo „utrjevanju socialistične demokracije“, kar je posebej omenil Kavčič kot cilj svoje nove vlade.

Kot sredstvo pa: „odločen prezir“ in „trda roka“.

Samo toliko s kredo na rob Kavčičevega prestolnega govora v času, ko se je „doma vse spremenilo in ni več tako, kot je bilo...“

Mi „samo toliko“ pišemo s tiskarskim črnilom na čelo vsem tistim, predvsem kulturnikom, ki menijo, da ni več sodobno, naš „odpor proti komunizmu dvigati v geslo“...

IZ PISEM

Trst, julija 1969.

...Slovenski živelj se zaenkrat še precej udejstvuje, čeprav je tudi tukaj opaziti, da se mladina, seveda v glavnem po krivdi staršev, precej odtuja. Kar jo še drži, so številna slovenska športna društva, izleti in zabave, posebno v okolici, in pa obiski raznih skupin iz Slovenije.

Ker dnevno prihaja v Trst na 10 tisoč Jugoslovancev iz vseh krajev zaradi nakupa raznega blaga in drobnarij, tudi Tržačani kot prebrisani trgovci še nekako dobro gledajo na to svojo „mušterijo“, ki dnevno pušča v Trstu okroglo pol milijona dolarjev in zato tudi ni opaziti nekdanjega šovinizma in zaničevanja Slovencev. To pa iz čisto preračunanega razloga. Zaradi narodnostne gonje proti Slovincem bi se namreč vsi ti tisoči kupcev utegnili obrniti drugam: v Benetke, Gorico, Gradec itd., kar bi hudo prizadejalo Tržačane, ki živijo v glavnem od trgovine z Jugoslavijo.

Sicer so pa tudi drugače razmere med Jugoslavijo in Italijo, kakor je razvidno iz priloženega izrezka iz tukajšnjega komunističnega dnevnika, kar dobro in morda tu in tam celo prijateljske. Iz Trsta dnevno hodi na tisoče Italijanov posebno v Istro in na Kras, kjer se dobro najedo in poleg tega nabavijo še razne potrebščine, posebno hrane, ki je v Jugoslaviji mnogo bolj poceni, in se vračajo zadovoljni nazaj. V razgovoru z Istrani, ki so

kot Italijani emigrirali v Trst, sem slišal samo dobro mnenje o življenjskem standardu in prehrani. Seveda se ne strinjajo z režimom in tudi kritizirajo neracionalno gospodarstvo.

Glede komunizma, kolikor sem mogel opaziti, mislim, da emigracija nima danes — saj je minilo že blizu 30 let — jasne predstave, posebno ne, kakšno je mišljenje večine naroda doma. Zanimivo je, da je danes skoro vsa duhovščina, posebno mlajša, za edinstvo in za Jugoslavijo ter za neko mirno sožitje s komunizmom. Toda o vsem tem in o komunistih se bom oglasil kasneje, ko bom dobil točnejše in nepristranske podatke.

Prisrčno vas pozdravlja

—čev.

IZ DRUŠTEV

Cleveland, Ohio, Spominska proslava. — Krajevno društvo Slovenskih protikom. borcev — Tabor v Clevelandu je dne 8. junija 1969 priredilo svojo vsakoletno svečanost v spomin padlih in zverinsko pobitih protikomunističnih borcev.

Ker je deževalo, smo prenesli proslavo v dvorano. Nad zasilno postavljenim oltarjem je kraljevala Marija iz Brezij, podoba iz kapelice našega Orlovega vrha. Zasilna cerkev nas je živo spominjala na dni, ko smo v podobnih taboriščnih kapelicah klečali pred Njeno podobo, proseč pomoči v dneh negotovosti.

Pot iz Clevelanda do Pristave je dolga približno 40 milj. V dežju voziti na velecestah v koloni gotovo ni prijetno. Pa se je kljub temu zbralo 82 avtomobilov, da so v skupni povorki s prižganimi lučmi pripeljali na Pristavo. Več desetih avtomobilov jih je že tam čakalo. Zaradi dežja udeležba pri sv. maši gotovo ni bila slabša. Popoldne pa se je seveda nekoliko poznalo, ker so nekatere družine z otroki zaradi mraza po maši odšle domov. Tudi narodne noše so bile častno zastopane.

Sveto mašo so skupno darovali č. gospodje msgr. Ignacij Kunstelj, vrhovni direktor slov. dušnih pastirjev, naš kurat France Gaber in kaplan sv. Vida Julče Slapšak. K litanijam pa je prišel še č. g. Faleš.

V čudovito lepi pridigi se je msgr. Kunstelj spomnil naših žrtev, naših bratov, ki so umrli za svobodo slovenskega naroda. (Govor objavljamo v celoti na drugem mestu.)

G. direktorju se iskreno zahvaljujemo, da je kljub svoji veliki zaposlenosti prišel med nas, ne samo kot duhovnik, pač pa kot eden tistih, ki komunizem dobro pozna, eden onih, ki iskreno ceni in spoštuje mrtve junake, pa tudi kot prijatelj nas vseh, ki smo tem idealom še ostali zvesti.

Prav tako je prišel med nas kot vsako leto, naš duhovni vodja č. g. France Gaber iz daljne Minnesote. Tudi zanj ni lahko na 1000 milj dolgo pot; posebno, ko je tako težko dobiti namestnika na fari. Toda naš France

vztrajal. In tega smo veseli. Veseli smo njegovih zaključnih besed in molitev po sveti maši, ko nas je opozoril, da naši mučenci ne potrebujejo več naše molitve, pač pa smo mi potrebni njihove pomoči; posebno v teh dneh negotovosti, v dneh, ko tudi na ameriški celiní vstajajo grozeče sence komunizma. Opozoril nas je, naj se duhovno in seveda tudi programsko pripravimo na proslavo 25 letnice Vetrinjske tragedije. Zmolil je še nekaj očenašev ter se lepo spomnil našega dobrega škofa dr. Gregorija Rožmana.

Po sveti maši je predsednik krajevnega društva Ivan Hočevar položil vence rdečih nageljnov pred Marijo in oltar. Fantje so v zboru občutno zapeli žalostinko „Vigred se povrne“. Pridružili smo se prošnji duhovnega vodje, da bi ostali tudi mi zvesti Bogu in domovini, posebno pa še naša mladina! Naj bi Marija čuvala tudi naše fante, ikse borijo proti isti nesreči, proti istemu sovražniku v Vietnamu. Saj je bila v našo skupno molitev vključena tudi prošnja zanje, za tiste, ki so tam porosili vietnamsko in korejsko zemljo s svojo krvjo; v Koreji Rafko Žonta, v Vietnamu major Petrič, Silvo Sekne, Jože Intihar in drugi.

V slavo Mariji smo dodali še „Marija skoz življenje“, v počastitev nje, ki nam je bila v vseh težavah in bridkosti begunstva še najbolj in vedno zvesta. Narodne noše so v polkrogu pred zasilnim oltarjem slikovitost povečale.

Potem smo posedli ob mizah in dobro kosilo ter domače razpoloženje ni prenehalo do litani, ki so jih ob dveh popoldne odpeli isti gospodje s pomočjo najboljših pevcev. Mi vsi pa smo pridno odpevali. Končali smo s z mogočno himno: Mi hočemo povsod Boga... S prelepo „Zdrava bodi moja lepa domovina“ pa smo spet priklicali pravo slovensko in domobransko razpoloženje, ki je trajalo v popoldanske ure.

Odšli smo na svoje domove z zavestjo, da smo dostojno proslavili Spominski dan, ne toliko z zunanjimi slovesnostmi, ki jih je oviralo, oziroma onemogočilo slabo vreme in mraz, pač pa v notranji zbranosti, v globini svojih src, v nas samih; v ljubezni do njih, ki so dali svoja mlada življenja za Boga narod in domovino.

Ob kapelici na Orlovem vrhu pred Marijino podobo žarijo nageljni v večernem soncu. Na Orlovem vrhu, kamor nas je msgr. Matija Škerbec vabil vse v zadnjem svojem javnem govoru ob Spominskem dnevu na Chardenu leta 1963 kot v oporoki: „Drugo leto, upam, da bomo imeli spominsko mašo in proslavo že na Slovenski pristavi v naši novi kapelici na Orlovem vrhu.“ Njemu se ta vroča želja ni izpolnila, pač pa društvo slov. protikomunističnih borcev Tabor skuša po svoji moči izvrševati njegovo željo in oporoko.

Ko sem odhajal s Pristave, gotovo nisem bil edini, ki se je spomnil vabila dopisnika Ameriške domovine 10 dni pred našo proslavo: „Ko bi vsaj eno uro pozabili tisto, kar nas loči...“ Prav bi bilo, da bi taki opomini in prošnja veljali vsem in za vse; posebno in vsaj — za verske obrede.

Por.

Iz Zveze DSPB Tabor

Letošnji občni zbor se bo vršil 30. avgusta v New Toronto, 31. avgusta pa bo sv. maša na pristavi v Boltonu, skupno kosilo in zborovanje. Vabimo in pozivamo vse članstvo, zlasti iz kanadskih edinic, da se tega zborovanja udeleži polnoštevilo!

Zvezina proslava 25. letnice Vetrinske tragedije se bo vršila v Clevelandu. Po proslavi, odhod z letalom preko Toronta v Vetrinj.

Izšel je drugi zvezek Matice mrtvih: Segajte po njem in ga kupite tudi za svoje prijatelje. Še vedno je čas za podatke o padlih in vrnjenih domobrancih. Prijave prihajajo, a največ od nečlanov!

Pomožni upravnik lista za Severno Ameriko, prosi vse poverjenike, da čimprej poberejo naročnino. Obenem penavlja, da je zastoju v dostavi v glavnem kriva stavka pristaniških delavcev v New Yorku.

DARUJTE V SOCIALNI SKLAD ZVEZE!

DAROVALI SO:

Tiskovni sklad ZDSPB Tabor

Stane Vrhovec, Cleveland	1.5 dol.
Franc Urankar, "	5 "
France Hren, "	5 "
Frank Dejak, "	10 "
Polde Omahen, "	10 "
Frank Zorman, "	3 "
Frank Skol, Canada	1.5 "

Tiskovni sklad v Argentini

Marjan Cesar, Casanova	300 pesov
Marjan Sušteršič, Hurl.	300 "
Ga. N. N., Capital	300 "
A. Budinek, El Bolson	3.000 "
N. N., San Martín	300 "
Hinko Zupančič, Clev. (mesto obnove naroč. A. D.)	10 dol.

Invalidski sklad

R. K., Tablada	1.350 pesov
----------------	-------------

Za zavetišče

Skupina Miramar (g. J. Sušteršič)	8 poedincev	12.000 pesov
Skupina Bariloche (g. V. Gliha)		
Blaž Razinger	7.300 "	
Vojko dr. Arko	2.000 "	

Peter Arnšek	10.000 "
Ivan Arnšek	5.000 "
Alojz Simčič	6.000 "
Janez Flere	3.000 "
Marijan Habjan	1.500 "
Tone Zidar	1.000 "
Marija Dreizibner	1.000 "
Jože Možina	1.000 "
Milan Boc, Capital, mesto venca za pok L. Bradaška	10.000 "
G. N. N., Capital	5.000 "
Omizje v Capitalu, dne 25. 4. 1969	1.500 "
Zbirka na seji prip. odbora zavetišča (25. 5. 1969)	3.200 "
Ivan Korošec, Berazategui, namesto cvetja za pok. go.	
Angelo Šterbenc roj. šilc	5.000 "
August Dragar, Cleveland	1.5 dol
Ivan Hautman, Cleveland	5 dol
Pov. Tabora Windsor (del dobička)	55 kanadskih dol.
Družina Martinčič, Windsor	4.5 dol.
Ga. Milka Bolka Windsor	20 dol
Ga. Anka Zupanc, Windsor	0.5 dol

V NEDELJO, 31. AVGUSTA 1969
bomo počastili obletnico junaške in mučeniške smrti
našega vrhovnega poveljnika

general LEONA RUPNIKA

v slov. zavetišču dr. Gregorija Rožmana

Martín Fierro 4246 — Barrio Peluffo — San Justo.

Ob 11 bo daroval sv. mašo društveni kurat č. g. Jože Guštin,
nato bo spominski govor in skupno kosilo (asado).

Udeležba je častna dolžnost ne samo protikomunističnih borcev,
ampak vseh Slovencev, ki jim je mar sv oboda slovenskega naroda.

DSPB Tabor v Argentini

VSEBINA

Sin cambio	193
Povejmo vso resnico (Msgr. I. Kunstelj)	194
Pohod na Idrijo (Hinko Zuančič)	196
Študentovski nemiri (e. m.)	200
Demonstracije tu — in tam	203
Pismo iz domovine	204
Vaška učiteljica	205
Za čiščenje pojmov	207
Svoboda (A. Potokar)	209
Razgovor (-n -k)	210
Novice in govorice	212
Junaki Kriške vasi (Florijan Slak)	213
Za beležnico	221
Iz pisem	222
Iz društev	223
Darovali so	III

Correo
Argentino
Sucursal
Villa Madero
(Bs. As.)

TARIFA REDUCIDA
Concesión Nº 8123

FRANQUEO PAGADO
Concesión Nº 2619